

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบัน ราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวความคิด ทฤษฎี จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาสาระสำคัญออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา

ตอนที่ 3 กิจกรรมนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษา (Student Activities) มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่นเดิมเรียกว่ากิจกรรมนอกหลักสูตร (Extra-Curricular Activities) หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co-Curricular Activities) แต่ปัจจุบันจะเรียกโดยรวมว่า กิจกรรมนักศึกษา เนื่องจากความหมายของหลักสูตรกว้างขวางออกไปมาก การที่จะเรียกกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถาบันว่าเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร หรือเป็นกิจกรรมที่ไม่อยู่ในหลักสูตรจึงไม่เป็นที่นิยม และไม่ถูกต้องนัก เพราะกิจกรรมต่าง ๆ สถาบันต้องถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาอันสมบูรณ์แก่นักศึกษา ดังนั้น คำว่ากิจกรรมนักศึกษาจึงน่าจะเป็นคำที่เหมาะสมที่สุด

ความหมายของกิจกรรมนักศึกษา

ความหมายของกิจกรรมศึกษานั้น มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะไว้ดังนี้

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) กล่าวว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านต่าง ๆ นอกเหนือไปจากสิ่งที่บังคับให้ทุกคนต้องเรียนในชั้นเรียน กิจกรรมดังกล่าวเป็นไปโดยความสมัครใจของนิสิตนักศึกษาและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนในวิชาใดวิชาหนึ่ง กิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนานิสิตนักศึกษานั้น จึงหมายรวมทั้ง

กิจกรรมที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยจัดให้นิสิตนักศึกษา และส่วนที่ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาได้จัดขึ้นเอง โดยการนิเทศและดูแลจากอาจารย์ที่ปรึกษาขมรมต่าง ๆ เพื่อให้นิสิต นักศึกษาสัมผัสชีวิตที่ถูกต้องในมหาวิทยาลัย

กิจกรรมนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกิจการนิสิตนักศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็นการให้โอกาสแก่นิสิตนักศึกษา มีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถ ทัศนคติ การทำงาน การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในสังคมของนิสิตนักศึกษา

ธิดารัตน์ บุญนุช (2538) กล่าวว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษา คือ กิจกรรมที่นิสิตนักศึกษาทำกันเองในเวลาว่าง ไม่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยตรง ไม่มีการให้คะแนน ไม่มีการบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรม นิสิตนักศึกษาจะเข้าร่วม หรือเป็นผู้สังเกตการณ์ได้ การหาเงินและการบริหารงานทำโดยคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมนั้น ๆ หรือโดยการสนับสนุนของสถาบันการศึกษา จัดทำขึ้นเพื่อความสำเร็จเพื่อความรู้ เพื่อให้นิสิตนักศึกษาได้สนองความต้องการและความสนใจของตนเอง ทำให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักนำความสามารถของตนมาใช้ในทางที่เกิดประโยชน์

อนกพร หลงเจริญ (2536) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถาบัน โดยความร่วมมือของสถาบันและนักศึกษา เพื่อสนองความต้องการและความสนใจของนักศึกษา อันเป็นการส่งเสริมประสบการณ์และพัฒนาการของนักศึกษา กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเกี่ยวข้องกับการศึกษาในชั้นเรียนหรือไม่ก็ได้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538) กล่าวว่า กิจกรรมนักศึกษาเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ในชั้นเรียนโดยตรง นักศึกษาร่วมกันจัดขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษา

โดยสรุป กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่มุ่งเน้นเพื่อช่วยพัฒนานักศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกิจการนักศึกษา หมายรวมทั้งกิจกรรมที่สถาบันจัดให้และส่วนที่ส่งเสริมให้นักศึกษาจัดขึ้นเองทั้งภายในและภายนอกสถาบัน การเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปด้วยความสมัครใจของนักศึกษา โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษา ซึ่งจะไม่มีการบังคับและไม่ขัดต่อ

ระเบียบของสถาบัน การหาเงินและการบริหารงานทำโดยคณะดำเนินงานกิจกรรมนั้น ๆ หรือการสนับสนุนของสถาบัน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษามีหลายประเภท ซึ่งกิจกรรมแต่ละประเภทอาจมีวัตถุประสงค์เฉพาะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งมีนักการศึกษากล่าวถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปของกิจกรรมนักศึกษาไว้ ดังนี้

จาไมอัส (Jamias, 1969) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา 7 ประการ คือ

1. เพื่อฝึกฝนการมีส่วนร่วมในวิถีประชาธิปไตย
2. เพื่อพัฒนาสติปัญญา และสร้างความกระตือรือร้นในตัวนิสิตนักศึกษา
3. เพื่อฝึกฝนนิสิตนักศึกษาด้านศิลปะและความงาม
4. เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบ และพัฒนาความสามารถพิเศษของตน
5. เพื่อสร้างเสริมความร่วมมือในสังคม
6. เพื่อฝึกวินัยให้นิสิตนักศึกษารู้สำนึกในกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ
7. เพื่อสร้างเสริมขวัญของนิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา

พราคาช (Parakash, 1969) กล่าวสรุปว่า กิจกรรมนักศึกษามีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของบุคคล
2. เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบให้สูงขึ้น และเป็นพลเมืองที่มีประโยชน์ในอนาคต

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ที่มีอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาความเหมาะสมด้านบุคลิกภาพ
2. เพื่อพัฒนาความสามารถในความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อทำให้นิสิตนักศึกษามีความสนใจกว้างขวางขึ้น
4. เพื่อฝึกให้มีความรับผิดชอบ
5. เพื่อฝึกหัดให้ปกครองตนเอง เช่น ออกมาในรูปขององค์การบริหาร
6. เพื่อฝึกความคิดและการตัดสินใจ
7. เพื่อพัฒนาสติปัญญา
8. เพื่อให้รักศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทย

9. เพื่อให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
10. เพื่อให้เพิ่มพูนความรู้ในด้านอาชีพในอนาคต
11. เพื่อให้รู้จักทักษะทางสังคม เช่น มารยาทในการเข้าสมาคม
12. เพื่อให้รู้จักการเสียสละ และทำงานให้ส่วนรวม
13. เพื่อให้พัฒนาลักษณะนิสัย และความคิดที่ดี
14. เพื่อให้มีความสามัคคี
15. เพื่อให้พัฒนาความกตัญญูต่อสถาบัน

ดังนั้น วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน เพื่อพัฒนานักศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้เป็นคนที่มีบุคลิก ทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ มีความพร้อม และความสามารถ ในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมศึกษามีหลายประเภท ซึ่งอาจแบ่งได้ตามวัตถุประสงค์หรือลักษณะกิจกรรม ที่ทำ ดังเช่น ได้มีผู้แบ่งประเภทกิจกรรมนักศึกษาไว้ ดังนี้

พราคาช (Prakash, 1969) ได้แยกประเภทและลักษณะกิจกรรม โดยแบ่งตาม วัตถุประสงค์เป็นดังนี้

1. กิจกรรมทางด้านส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร เช่น ปาฐกถา อภิปราย โต้เวที เป็นต้น
2. กิจกรรมเกี่ยวกับการแสดง เช่น การแสดงละคร เป็นต้น
3. กิจกรรมทางด้านสังคมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประเภทงานรื่นเริง เดินร่ำ ทักษนาจร เป็นต้น
4. กิจกรรมกีฬาและดนตรี
5. กิจกรรมชุมนุมทางวิชาการ เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาไทย เป็นต้น
6. กิจกรรมด้านสังคมสังเคราะห์ เช่น การช่วยเหลือชุมชน การช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก และประสบภัยต่าง ๆ
7. โครงการระหว่างมหาวิทยาลัย
8. โครงการช่วยเหลือพิเศษต่าง ๆ

สำหรับ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2528) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมตามรูปแบบการพัฒนาบัณฑิตศึกษาเป็นดังนี้

1. กิจกรรมพัฒนาการปกครองตนเอง ได้แก่ องค์การบริหารกิจการนิสิตนักศึกษา สโมสรนิสิตนักศึกษา สถานิสิตนักศึกษา กิจกรรมเหล่านี้ฝึกให้นิสิตนักศึกษารู้จักทำงานร่วมกัน ฝึกตัดสินใจ และรับผิดชอบงานต่าง ๆ โดยฝึกวิธีการตามระบอบประชาธิปไตย
2. กิจกรรมพัฒนาสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมชมรมวิชาการต่าง ๆ ชมรมวิทยาศาสตร์ ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมภาษาไทย ชมรมไต้หวัน ชมรมรัฐศาสตร์ ชมรมเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ ชมรมวิชาการเหล่านี้ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับศาสตร์สาขาที่นิสิตนักศึกษาสังกัดอยู่
3. กิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนามารยาทและระเบียบประเพณีในการอยู่ร่วมกันในสังคม การเข้าสมาคม เช่น ชมรมสุภาพสตรี ชมรมสุภาพบุรุษ ชมรมพัฒนาบุคลิกภาพ ปัจจุบันกิจกรรมนิสิตนักศึกษาประเภทนี้ไม่ค่อยจะมี
4. กิจกรรมพัฒนาบุคลิกภาพและความพร้อมเพียง ได้แก่ ชมรมกีฬาต่าง ๆ เช่น ชมรมรักบี้ ชมรมบาสเกตบอล ชมรมฟุตบอล ฯลฯ
5. กิจกรรมพัฒนาความเสียสละเพื่อสังคม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งฝึกหัดให้นิสิตนักศึกษามีความตระหนักในบทบาทของการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมหรือประเทศ เช่น ชมรมบริจาคโลหิต ค่ายอาสาพัฒนา ชมรมพิทักษ์ธรรมชาติ ชมรมผู้บริโภคร
6. กิจกรรมพัฒนาศีลธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของนิสิตนักศึกษาให้มีความประพฤติและจริยวัตรตรงตามเป็นที่ประสงค์แก่สังคม ได้แก่ ชมรมพุทธศาสตร์ ชมรมสมาธิ
7. กิจกรรมพัฒนาศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ให้ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของชาติ สนับสนุนให้มีกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ชมรมดนตรี ชมรมนาฏศิลป์ ชมรมวรรณศิลป์ ชมรมศิลปะ ชมรมชาวเหนือ ชมรมทักษิณ
8. กิจกรรมสันตนาการ ได้แก่ กิจกรรมที่มุ่งพัฒนาให้นิสิตนักศึกษานำเวลาว่างพักผ่อนหรือทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ เช่น ชมรมถ่ายภาพ ชมรมทัศนศึกษา ชมรมสะสมแสตมป์ ชมรมต่างประเทศ
9. กิจกรรมพัฒนาอาชีพ ได้แก่ กิจกรรมที่เตรียมนิสิตนักศึกษาไปสู่อาชีพในอนาคต เช่น ชมรมนักธุรกิจ ชมรมครุวิทยาาสตร์ ชมรมนักประชาสัมพันธ์
10. กิจกรรมทางการเมือง เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาเกิดความสนใจทางการเมือง เพื่อการเข้าไปสู่พรรคการเมืองในอนาคต มหาวิทยาลัยในต่างประเทศ อาจ

มีชมรมทางการเมืองของแต่ละพรรคอยู่ในมหาวิทยาลัยด้วย ทั้งนี้เพื่อจะได้ปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ยังเยาว์ และเมื่อโตขึ้นจะได้มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

ธิดารัตน์ บุญนุช (2538) ได้สรุปประเภทของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาว่ากิจกรรมนิสิตนักศึกษาอาจแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 6 ประเภท ดังนี้คือ

1. กิจกรรมด้านการปกครองตนเอง ได้แก่ สโมสรนิสิตนักศึกษา องค์การนิสิตนักศึกษา สภานิสิตนักศึกษา มีจุดมุ่งหมายคือ

1.1 ให้นิสิตนักศึกษาได้ฝึกการเป็นผู้นำ ฝึกการทำงานร่วมกันและใช้ความรู้ที่เรียนมาให้เกิดประโยชน์

1.2 นายกสโมสร หรือ นายกององค์การนิสิตนักศึกษา จะเป็นตัวแทนในการวางนโยบาย การตัดสินใจในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลได้ผลเสียของเพื่อนนิสิตนักศึกษา

2. กิจกรรมด้านวิชาการ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการ ให้นิสิตนักศึกษา เช่น กิจกรรมตามวิชาการที่ตนเรียนในรูปแบบของชมรมต่าง ๆ

3. กิจกรรมกีฬา มุ่งพัฒนานิสิตนักศึกษาด้านร่างกาย จิตใจ ตลอดจนทักษะในการกีฬา การฝึกซ้อม

4. กิจกรรมอาสาพัฒนา ได้แก่ กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และการออกค่ายอาสาพัฒนาของนิสิตนักศึกษา รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาปัญหาสังคมและแหล่งเสื่อมโทรม

5. กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมความรู้ประสบการณ์ ให้นิสิตนักศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรม ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสสัมผัสกับศิลปวัฒนธรรมด้วยการปฏิบัติจริง และการทำนุบำรุงส่งเสริมและเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมอีกด้วย

6. กิจกรรมด้านการเมือง เป็นกิจกรรมที่สอนนิสิตนักศึกษาถึงเหตุการณ์เรื่องราวของโลกและสังคม กิจกรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากนิสิตมีสำนึกที่รับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ

ทพวงมหาวิทยาลัย (2541) กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมนักศึกษาว่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานกิจกรรมนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมกลาง ได้แก่ องค์การนักศึกษา หรือสโมสรนักศึกษา เป็นต้น

2. กิจกรรมวิชาการ ได้แก่ ชมรม ชุมนุมวิชาการเช่น ชมรมภาษาอังกฤษ ชมรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

3. กิจกรรมกีฬา ได้แก่ ชมรมกีฬาประเภทต่าง ๆ เช่น ชมรมฟุตบอล ชมรมกรีฑา เป็นต้น
4. กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ ชมรมศิลปะ หรือชมรมวัฒนธรรม เช่น ชมรมดนตรีไทย ชมรมอีสาน เป็นต้น
5. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ ชมรมกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือสังคม เช่น ชมรมค่ายอาสาพัฒนา ชมรมอนุรักษ์ เป็นต้น
6. กิจกรรมนันทนาการ ได้แก่ กิจกรรมเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น การสังสรรค์ การออกกำลังกาย การเล่นเกมเพื่อสุขภาพ การเล่นเกมเฮฮา เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การจัดประเภทของกิจกรรมนักเรียนนั้น ส่วนใหญ่มักแบ่งตามวัตถุประสงค์ ในการพัฒนานักศึกษาของกิจกรรมแต่ละประเภท นอกจากนี้ในแต่ละสถาบันอาจจัดแบ่งประเภทของกิจกรรมแตกต่างกันออกไปด้วย ขึ้นอยู่กับการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันนั้น ๆ

ประโยชน์และความสำคัญของกิจกรรมนักศึกษา

กิจกรรมนักศึกษามีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักศึกษาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมนักศึกษาไว้ ดังนี้

กิจกรรมนักศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของงานด้านกิจการนักศึกษา ที่มุ่งเน้นเพื่อช่วยพัฒนา นิสิตนักศึกษาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ เป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็นการให้โอกาสแก่นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในการแสดงความสามารถ การตัดสินใจ การทำงาน การปรับปรุงบุคลิกภาพ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในสังคมของนิสิตนักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2528)

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538) ได้สรุปความสำคัญของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไว้ว่า มีความสำคัญใน 3 ด้าน คือ

1. ความสำคัญต่อนิสิตนักศึกษา
  - 1.1 กิจกรรมนักศึกษาซึ่งมีหลายประเภท สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาทางด้านร่างกายและความสนใจ
  - 1.2 ความหลากหลายของกิจกรรมนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาสามารถค้นหาอาชีพงานอดิเรก และกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสมกับตนเองได้

1.3 กิจกรรมนักศึกษาทำให้เกิดความสมดุลในด้านความรู้และความสนใจของนักศึกษา

1.4 การทำกิจกรรมทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศและอิริยาบถทำให้นักศึกษาได้ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการที่ต้องศึกษาเล่าเรียนอย่างหนัก

1.5 การทำกิจกรรมทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสพัฒนาตนเองทั้งในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ

1.6 การทำกิจกรรมทำให้นักศึกษาได้มีโอกาสเสริมสร้างประสบการณ์ในการทำงานด้านต่าง ๆ

1.7 การทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทำให้นักศึกษาเห็นคุณค่าของตนเอง และเกิดความรู้สึกรักถิ่นที่อาศัยของตนเอง

2. ความสำคัญต่อสถาบันอุดมศึกษา กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่ใช้พัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ ทั้งในด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกายและจิตใจ ทำให้อาจารย์และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ กิจกรรมนักศึกษาทางด้านกีฬา ศิลปะและวัฒนธรรมและบำเพ็ญประโยชน์ ยังมีส่วนสำคัญในการเผยแพร่ชื่อเสียงและเกียรติคุณของสถาบันอุดมศึกษาได้เป็นอย่างดี

3. ความสำคัญต่อประเทศ การออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทในถิ่นทุรกันดารยากไร้ ได้สร้างถาวรวัตถุหลายอย่าง นอกจากนี้ นักศึกษายังได้ช่วยแนะนำประชาชนในชนบทให้มีความรู้เกี่ยวกับการเกษตรกรรมแผนใหม่ การสาธารณสุข และการศึกษา เพื่อช่วยให้ชาวชนบทมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ กิจกรรมนักศึกษาเป็นกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยพัฒนานักศึกษาให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ สามารถที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

ธิดารัตน์ บุญนุษ (2538) ได้สรุปประโยชน์ของกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ด้านวิชาการและสติปัญญา กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเป็นส่วนเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ในชั้น ถ้ามีการจัดกิจกรรมให้ดีแล้ว ก็จะสามารถนำเอาความรู้จากชั้นเรียนมาประยุกต์เข้ากับสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียนได้ เช่น นิสิตนักศึกษาสาขาวารสารศาสตร์อาจจัดทำหนังสือพิมพ์ของสถาบัน นิสิตนักศึกษาสาขาดนตรีก็จัดกิจกรรมประเภทการแสดงดนตรี เป็นการนำการเรียนรู้หรือความรู้จากห้องเรียนไปประยุกต์กับกิจกรรมนอกชั้น กิจกรรมแบบนี้จะช่วยให้ นิสิตนักศึกษาได้ความรู้ที่แตกฉาน และได้ประสบการณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งทำให้เข้าใจบทเรียนในชั้นได้ดียิ่งขึ้นด้วย กิจกรรมบางอย่างยังเป็นการผสมผสานความรู้หลาย ๆ ด้านของนิสิตนักศึกษา เช่น ถ้า

นิสิตนักศึกษาจะออกสิ่งพิมพ์ด้านนิเวศน์วิทยา นิสิตนักศึกษาจะต้องนำความรู้ทั้งด้านภาษา หนังสือพิมพ์ และวิทยาศาสตร์ มาประยุกต์เข้าด้วยกัน

2. ด้านสังคม กิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะช่วยสอนหรือฝึกทักษะพิเศษในการติดต่อกัน ในสังคมให้แก่ นิสิตนักศึกษา จะช่วยนิสิตนักศึกษาให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงความเกี่ยวพันในสังคม ช่วยให้นิสิตนักศึกษารู้จักปรับตัวและหาโลกของตนเองได้ การแข่งขันในสังคมนั้นสามารถเรียนรู้ได้จากในและนอกชั้นเรียน แต่โอกาสที่จะได้สัมผัสจริง ๆ กับการแข่งขันนั้นจะมีได้มากกว่าโดยการทำกิจกรรม กิจกรรมเป็นห้องปฏิบัติการที่มีค่ายิ่งของการใช้ชีวิตในสังคม เพราะกิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาเข้าใจถึงอิทธิพลและแรงผลักดันของสังคมและวัฒนธรรม ต่อทัศนคติ คุณธรรม และการแสดงออกของแต่ละคน และของกลุ่ม นิสิตนักศึกษาในสังคมมหาวิทยาลัย

3. ด้านการอยู่ร่วมกัน กิจกรรมช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กันเอง ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ประชุมร่วมกัน ฝึกหัดประสานกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ กิจกรรมยังช่วยให้นิสิตนักศึกษามีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของกลุ่ม เมื่ออยู่ในกลุ่มนิสิตนักศึกษาลดความห่างเหินระหว่างบุคคลกันไปเอง จะพัฒนาความเข้าใจต่อคนอื่นที่ลึกซึ้งขึ้น และยังเกิดความพอใจที่รู้สึกรู้ว่าเป็นคนของกลุ่มด้วย

4. ด้านพัฒนาการในตัวนิสิตนักศึกษา กิจกรรมเป็นสิ่งที่ช่วยให้งานด้านพัฒนาการในตัวนิสิตนักศึกษาบรรลุผล จากการทำทราบลักษณะและภูมิหลังของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับความสนใจ สุขภาพร่างกายและพื้นฐานทางสังคมก็สามารถที่จะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการพัฒนาของนิสิตนักศึกษาในแต่ละชั้นได้ เพราะนิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีระดับวุฒิภาวะทางสังคมที่ต่างกัน มีพัฒนาการด้านร่างกายและคุณธรรมที่ต่างกัน ความเจริญทางสมองที่ต่างกัน ความต้องการก็แตกต่างกันด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้นิสิตนักศึกษาแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกันออกไป ถ้านิสิตนักศึกษามีโอกาสได้แสดงออกก็จะช่วยให้เขาเกิดการพัฒนาทางบุคลิกภาพ กิจกรรมจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้ค้นพบและรู้จักตนเอง นอกจากด้านบุคลิกภาพแล้ว นิสิตนักศึกษายังได้พัฒนาด้านคุณธรรมด้วย เพราะคุณธรรมเกิดขึ้นได้จาก concept ที่ได้จากการเรียนนอกชั้น และจากการประยุกต์กับสภาพการณ์บางประการ สิ่งเหล่านี้ล้วนได้จากกิจกรรม เพราะฉะนั้น กิจกรรมจึงช่วยนิสิตนักศึกษาให้ปรับตนเอง ฝึกฝนตนเองเพื่อชีวิตในอนาคต

5. ฝึกการเป็นผู้นำและการใช้ชีวิตในระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมจะช่วยเตรียมนิสิตนักศึกษาเพื่อการมีชีวิตในสังคมนระบอบประชาธิปไตย ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้เรียนรู้ว่าการเป็นพลเมืองดีนั้นเป็นอย่างไร ให้โอกาสได้พัฒนาความเป็นผู้นำและผู้ตาม ช่วยพัฒนาความกล้าหาญที่มีคุณธรรมประกอบ และรู้จักรักษากฎและระเบียบต่าง ๆ

6. เกิดความรักสถาบันและให้บริการชุมชน กิจกรรมนิสิตนักศึกษาเปิดโอกาสให้เกิดการรวมตัวกันเป็นเอกภาพในสถาบัน จากการได้ติดต่อกันฉันท์เพื่อนระหว่างอาจารย์กับศิษย์และบุคลากรอื่น ๆ ในสถาบัน ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน กิจกรรมจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้รู้จักที่จะมีส่วนที่จะให้สถาบันหรือชุมชนที่ตนร่วมอยู่ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่การให้กับสังคม หรือบริการแก่สังคมต่อไปด้วย

7. ระบายพลังของนิสิตนักศึกษา การเรียนในมหาวิทยาลัยนั้นต่างจากโรงเรียนมัธยม นิสิตนักศึกษามีเวลามากขึ้น และอาจจะใช้เวลาว่างไปในทางที่ไร้ประโยชน์และเป็นโทษต่อตนเองและสังคมได้ กิจกรรมนิสิตนักศึกษาจะช่วยให้นิสิตนักศึกษาใช้เวลาว่างไปในการสร้างสรรค์ ได้รู้จักพลังงานที่มีอยู่ในตนเองไปในทางที่ถูกที่ควร

จะเห็นว่า การทำกิจกรรมนักศึกษาจะเกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ทั้งด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ ร่างกาย และจิตใจ ส่งผลต่อการพัฒนา สถาบันและประเทศชาติให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

ทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษา

ถึงแม้ว่านักศึกษาได้ร่วมกันจัดกิจกรรมนักศึกษามาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 ซึ่งเป็นยุคก่อนกำเนิดมหาวิทยาลัยรุ่นแรกของโลก และผู้บริหารการศึกษาทุกยุค ทุกสมัย ได้เห็นผลประโยชน์และให้การสนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาด้วยดีตลอดมาก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีทฤษฎีที่กล่าวถึงบทบาทของกิจกรรมนักศึกษาในการพัฒนานักศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากทฤษฎีการพัฒนานิสิตนักศึกษาของ ชิกเกอร์ริง (Chickering, 1969) ที่กล่าวถึงกิจกรรมนักศึกษาไว้ว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนานักศึกษา ต่อมาเมื่อ แอสติน (Astin) ได้เผยแพร่ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในปี ค.ศ. 1984 วงการอุดมศึกษา จึงได้ยอมรับว่า ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายให้เห็นถึงบทบาทของกิจกรรมนักศึกษาต่อการพัฒนานักศึกษาไว้อย่างชัดเจน (สำเนา ขจรศิลป์, 2538)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษา (The Theory of Student Involvement) ของ แอสติน (Astin, 1984 อ้างถึงใน สำเนา ขจรศิลป์, 2538) ซึ่งกล่าวถึง การมีส่วนร่วมของนักศึกษา สาระสำคัญของทฤษฎี และจุดเด่นของทฤษฎีการมีส่วนร่วมของนักศึกษาไว้ดังนี้

อะเล็กซานเดอร์ ดับบลิว แอสติน (Alexander W. Astin) อาจารย์ผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ลอสแอนเจลิสได้ให้ความสนใจปัญหาที่เกี่ยวกับนักศึกษาที่ออกจากการศึกษากลางคัน เขาได้ทำการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาได้จนสำเร็จการศึกษา เขาได้พบว่า “การมี

ส่วนร่วมของนักศึกษา” เป็นปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาสามารถศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาได้ ในทางตรงกันข้าม การไม่มีส่วนร่วมของนักศึกษา ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้นักศึกษาออกจากการศึกษากลางคัน

การมีส่วนร่วมของนักศึกษามีหลายลักษณะ ที่สำคัญได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การทำกิจกรรมหรือการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ การทำงานร่วมกับอาจารย์และการพักอาศัยในหอพักนักศึกษาในวิทยาเขต ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษามีโอกาสร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ แอสติน ยังได้ค้นพบว่า การมีส่วนร่วมทุกอย่างดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาอีกด้วย

การมีส่วนร่วมของนักศึกษา หมายถึง จำนวนพลังงาน ทั้งพลังกาย และพลังจิต ที่นักศึกษาใช้ในประสบการณ์ในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น นักศึกษาที่มีส่วนร่วมมากคือ นักศึกษาที่ใช้ทั้งพลังกายและพลังจิต เพื่อการศึกษาค้นคว้าตำรา การทำกิจกรรมนักศึกษาประเภทต่าง ๆ การทำงานร่วมกับอาจารย์ เป็นต้น ในทางตรงกันข้าม นักศึกษาที่มีส่วนร่วมน้อยคือ นักศึกษาที่ไม่สนใจศึกษาเล่าเรียน ไม่เข้าชั้นเรียน ไม่ทำกิจกรรมหรือเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา หรือไม่ทำงานร่วมกับอาจารย์ เป็นต้น การมีส่วนร่วมของนักศึกษายังมีอีกหลายรูปแบบ เช่น การอุทิศตัวเอง การเข้าร่วม และการเข้าไปเกี่ยวข้อง เป็นต้น ซึ่งคำต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วได้แสดงถึงพฤติกรรมของบุคคลทั้งสิ้น

ตอนที่ 2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา

การจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษานั้น งบประมาณเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญมากประการหนึ่ง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องและเอื้อต่อการจัดและดำเนินงาน ซึ่งสมควรที่จะต้องศึกษาแนวคิดในการบริหารงบประมาณ โดยทั่วไปเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ดังแนวคิดต่อไปนี้

ความหมายและความสำคัญของงบประมาณ

ความหมายโดยทั่วไปมีดังนี้

งบประมาณ คือ การวางแผน การจัดหา และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด แต่เกิดผลประโยชน์สูงสุด (สาาคิตถ์ จันทโนทก นภาพร ณ เชียงใหม่ กวี วงศ์พูน, 2527)

เทียนฉาย กิระนันท์ (2530) ได้ให้ความหมายของงบประมาณ คือ แผนการใช้จ่ายที่มีการกำหนดทรัพยากรทางการเงินให้เปลี่ยนแปลงมาเป็นวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน เนื่องจากทรัพยากรทางการเงินมีจำนวนจำกัด แต่จะต้องนำมาจัดสรรเพื่อใช้จ่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหลายประการด้วยกัน ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาใช้ทรัพยากรทางการเงินที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เป็นประโยชน์มากที่สุด งบประมาณจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับใช้เลือกแนวทางการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 กำหนดความหมายของงบประมาณว่า หมายถึง บัญชีรายรับ รายจ่าย ของแผ่นดิน

กรมบัญชีกลาง (2539) กำหนดความหมายของงบประมาณว่า เป็นแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต โดยมีการประมาณค่าใช้จ่ายของกิจกรรมต่าง ๆ และงบประมาณรายรับที่คาดว่าจะได้รับ เป็นแผนแสดงการใช้ทรัพยากรของกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง โดยกำหนดให้มียกยบายวัตถุประสงค์ เป้าหมาย

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2540) ได้กล่าวว่า งบประมาณ หมายถึง แผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ โดยอาจจะมีการคาดประมาณรายรับควบคู่ไปกับรายจ่ายที่คาดว่าจะเกิดขึ้นของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเวลานั้น ๆ

สโลน และซูร์เชอร์ (Sloan and Surcher ใน A dictionary of Economic. 1953) ได้ให้ความหมายของการงบประมาณคือวิธีการกำหนด ค่าใช้จ่ายอันจำเป็นและที่ความต้องการจะใช้จ่ายในการทำงานภายในระยะเวลาที่แน่นอน โดยต้องพิจารณาถึงรายรับที่คาดว่าจะเกิดขึ้นด้วย

สรุปได้ว่า งบประมาณ หมายถึง แผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต มีการประมาณรายรับรายจ่าย มีการจัดสรรและการใช้เงินเพื่อให้เป็นไปตามนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย อย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

สำหรับการบริหารงบประมาณนั้น มีผู้เสนอแนวคิดการบริหาร ดังนี้

พูนทรัพย์ รามัญ, สุขใจ นำผูด (2526) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณจะให้ได้ดี มีหน้าที่หรือองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา ดังนี้

1. ควรมีการวางแผนว่าจะทำอะไร
2. ทำสิ่งที่ได้วางแผนไปแล้ว
3. ประเมินผลในสิ่งที่ได้กระทำไปแล้ว

สมพงษ์ เกษมสิน (2526) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณควรยึดหลัก 3 ประการ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหมายไว้ หรือการทำงานที่ได้รับประโยชน์สูงสุด
2. ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การพิจารณาถึงผลของการกระทำของงานที่สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
3. ประหยัด (Economy) หมายถึง การพิจารณาถึงการแสวงหาวิธีการที่จะใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินด้วยความรอบคอบ

ณรงค์ คุชฎีวรวิทย์ (2537) ได้สรุปไว้ว่า งบประมาณเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหาร 3 ประการ คือ การวางแผนทางการเงิน ซึ่งเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินและแหล่งเงินทุน การดำเนินงานและการควบคุม เพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนงาน ประการสุดท้ายคือ การติดตามและการประเมินผล เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการปรับปรุงการจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การวางแผนเกี่ยวกับการจัดหาแหล่งเงินทุน และการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์ ตลอดจนมีการติดตามประเมินผล และนำผลมาปรับปรุงการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับรูปแบบงบประมาณนั้น ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2540) ได้กล่าวถึงรูปแบบของงบประมาณขึ้นอยู่กับลักษณะของระบบการบริหารจัดการว่า มุ่งเน้นให้ความสำคัญในด้านใด โดยทั่วไปรูปแบบของระบบงบประมาณจำแนกได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

1. ระบบการงบประมาณแบบเน้นการควบคุม เป็นระบบที่มุ่งเน้นความสำคัญ การป้องกันรูรั่วไหล และความผิดพลาดในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ โดยจะต้องมีการแสดงรายละเอียดของรายการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการบันทึกตรวจสอบและควบคุม ทั้งนี้ จะมีการจัดแยกหมวดหมู่ประเภทของรายการอย่างชัดเจน เช่น หมวดเงินเดือนค่าจ้าง หมวดค่าใช้สอย หมวด

ครุภัณฑ์ ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า ระบบการงบประมาณแบบแสดงรายการ (line-items budgeting)

2. ระบบการงบประมาณแบบเน้นการจัดการ เป็นระบบที่มุ่งให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการบริหาร (efficiency) ในแง่ของการให้ได้รับผลงานมากที่สุด และเสียต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด โดยจะแสดงให้เห็นถึงกิจกรรม (activity) และผลงาน (performance) ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า ระบบการงบประมาณแบบแสดงผลงาน (performance budgeting)

3. ระบบการงบประมาณแบบเน้นการวางแผน เป็นระบบที่ให้ความสำคัญต่อความคุ้มค่าของเงิน (values for money) โดยจะทำการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายต่อผลประโยชน์ตอบแทน (cost-benefit) หรือต่อประสิทธิผล (cost-effectiveness) ที่เกิดขึ้น และมุ่งเน้นถึงสัมฤทธิ์ผลของการดำเนินงาน โดยเฉพาะในแง่ของการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ต่าง ๆ อันเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมาจากแผนงาน/โครงการ ซึ่งเรียกระบบนี้ว่า ระบบการงบประมาณแผนงาน (program budgeting)

ดังนั้น จะเห็นว่าการเลือกรูปแบบระบบงบประมาณ จึงต้องคำนึงถึงลักษณะของระบบการบริหารจัดการ เนื่องจากแต่ละระบบมุ่งเน้นประโยชน์ผลตอบแทนที่ได้รับแตกต่างกัน

การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา

การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษามีแนวคิดของกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการเงินและงบประมาณกิจกรรมนักศึกษาโดยตรง และบางส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาโดยทั่วไป ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ดังนี้

ระบบการได้มาของเงินและงบประมาณ

รายได้ของเงินและงบประมาณด้านกิจกรรมนักศึกษานั้น เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดและดำเนินงานเป็นไปตามขอบข่ายของกิจกรรมต่าง ๆ

แมคคาวน์ (Makown, 1952) ได้สรุปรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในกิจกรรมนิสิตนักศึกษาไว้เป็นประเภทใหญ่ ๆ 5 ประเภท คือ

1. เงินที่เก็บจากนิสิตนักศึกษาผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ เงินที่องค์กรนักศึกษาหรือสโมสรนักศึกษาเรียกเก็บจากนักศึกษาเป็นค่าบำรุงองค์การหรือสโมสร

2. เงินที่มีผู้บริจาคให้ คือ เงินที่มีผู้บริจาคให้แก่องค์กรหรือสโมสรนักศึกษา สำหรับใช้จ่ายในองค์กรหรือสโมสรตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้
3. เงินค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่าง ๆ คือ เงินที่เก็บจากนิสิตนักศึกษาเป็นค่าธรรมเนียมและค่าบริการต่าง ๆ เช่น เงินค่าสมัครเป็นสมาชิกชมรม เป็นต้น
4. เงินที่ได้จากการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อหาทุน คือ เงินที่ได้จากการจัดกิจกรรมพิเศษขององค์กรหรือสโมสร เช่น จัดแสดงดนตรีการกุศล ออกกร้านจำหน่ายผลงานของสมาชิกในองค์กรหรือสโมสร เพื่อหารายได้พิเศษให้แก่องค์กรหรือสโมสร เป็นต้น
5. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเป็นงบประมาณ คือ เงินงบประมาณที่รัฐบาลสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษา เช่น ค่าใช้จ่ายในการแข่งขันกีฬาภายในของสถาบัน

สำหรับงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีแหล่งรายได้ ดังนี้

มหาวิทยาลัยเอกชน 5 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ มหาวิทยาลัยพายัพ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยเทคนิคสยาม งบประมาณด้านกิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่ได้จากเงินค่าบำรุงสโมสรที่เก็บจากนักศึกษาบางส่วนได้จากเงินบริจาคหรือเงินที่คณะกรรมการนักศึกษาจัดหาเอง และบางส่วนที่เป็นเงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัย สำหรับกิจกรรมบางประเภท เช่น กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา กิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น (นักรบ ระวังการณ์, 2531) ส่วนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย งบประมาณการจัดกิจกรรมได้มาจาก ค่าบำรุงสโมสร การหารายได้ของสโมสรนิตินิตเอง และมหาวิทยาลัยสนับสนุนกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดร่วมกันกับนิตินิต และกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้ (กอบแก้ว สิงห์ดี, 2532) ส่วนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมนิตินิต จำแนกเป็น 3 ประเภท คือ เงินบำรุงองค์การนิตินิตที่เรียกเก็บจากนิตินิตต่อปีการศึกษา เงินที่นิตินิตหารายได้เพิ่มเติม และงบประมาณสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย (พิกุล บุญประเสริฐ, 2533) สำหรับสถาบันผลิตครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร 10 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ เงินงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ได้มาจากเงินค่าบำรุงสโมสรที่เก็บจากนิสิตนักศึกษา เงินอุดหนุนจากสถาบันผลิตครูซึ่งมาจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัย เงินบริจาคเงินที่คณะกรรมการนิตินิตนักศึกษามาหาได้ (สัมพันธ์ มีคง, 2539)

ดังนั้น สรุปได้ว่า เงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ส่วนใหญ่มาจากรายได้หลักดังนี้

1. เงินค่าธรรมเนียมกิจกรรมนักศึกษาที่เรียกเก็บจากนิสิตนักศึกษา
2. เงินที่สนับสนุนจากสถาบัน
3. เงินสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัย

และเงินรายได้อื่น ๆ ได้แก่ การหารายได้จากกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา และเงินบริจาค

การได้มาของงบประมาณกิจกรรมนักศึกษาที่กล่าวมานั้น ส่วนที่ส่งผลต่อการสนับสนุนรายได้ประการหนึ่งคือ นโยบายการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา

นโยบายการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา

เงินและงบประมาณรายได้ของงานด้านกิจกรรมนักศึกษา นอกเหนือจากที่ได้รับการสนับสนุนโดยปกติจากทบวงมหาวิทยาลัย หรือจากกระทรวงศึกษาธิการแล้วนั้น ยังขึ้นอยู่กับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดดังกล่าวที่จะสนับสนุนเพิ่มเติมอีกด้วย ดังเช่น

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้กำหนดแนวนโยบายส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการด้านบำเพ็ญประโยชน์ในรูปที่มีลักษณะผสมผสาน โดยมุ่งเน้นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในชนบททั้งในด้านการศึกษาศาธารณสุขและการเกษตร ซึ่งรูปแบบนี้จะสอดคล้องและสนองนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้ระบุว่า “ส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและให้สามารถพัฒนาตนเอง รวมทั้งให้เข้ากับสังคมได้

2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาได้ดำเนินกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม เพื่อฟื้นฟูและธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชาติ ส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมไทย รวมทั้งมุ่งส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาด้วย

3. ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา ดังนี้

- 3.1 สนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์กีฬา เพื่อนันทนาการให้กับนิสิตนักศึกษาทุกมหาวิทยาลัยและสถาบัน

3.2 สนับสนุนงบประมาณสมทบ สำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ซึ่งจัดเป็นประจำปีละ 1 ครั้ง

3.3 สนับสนุนการแข่งขันกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียนและกีฬาสถาบันนานาชาติ ซึ่งมีการขอตั้งงบประมาณในส่วนนี้ต่างหากจากงบประมาณส่งเสริมกิจกรรมปกติที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้รับ (อาทร ชนเห็นชอบ, 2529)

สำหรับมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนานิสิตนักศึกษาโดยตรง จำเป็นต้องกำหนดนโยบายในเรื่องนี้อย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ของสถาบันและเตรียมความพร้อมให้กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะผู้บริหารสถาบันจะต้องกำหนดนโยบายสนับสนุนงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากนโยบายของรัฐบาลและทบวงมหาวิทยาลัยที่กำหนดแล้ว เช่น รับกิจกรรมบางส่วนมาร่วม หรือประสานงานเป็นงานเดียวกันของมหาวิทยาลัย ซึ่งอาจทำให้อีกต่าง ๆ เช่น โอกาสวันพระราชทานปริญญาบัตร อาจให้นิสิตนักศึกษาจัดนิทรรศการแสดงผลงาน เพื่อให้ครอบครัวของบัณฑิตใหม่ได้เห็นผลงานของนิสิตนักศึกษาปัจจุบันไปด้วย (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2530)

ทบวงมหาวิทยาลัยกับงานอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษา

การจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาได้ดำเนินมาอย่างสืบเนื่องแพร่หลายและกว้างขวางยิ่งขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยในระหว่างปีภาคฤดูร้อน คือ ช่วงเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคมของทุกปี นิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จะออกทำกิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์โดยได้ร่วมกันออกไปพัฒนาชนบทในท้องถิ่นที่ห่างไกลและทุรกันดารในรูปแบบของโครงการต่าง ๆ ซึ่งนิสิตนักศึกษาที่ดำเนินกิจกรรมเป็นผู้จัดทำโครงการ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีอาจารย์ให้คำแนะนำปรึกษา งานอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตศึกษาดังกล่าวได้ดำเนินไปอย่างสืบเนื่อง และได้ผลดีอันเป็นประโยชน์ต่อสังคมชนบทเป็นอย่างมาก

จากผลการปฏิบัติงานดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์ชัดว่า ได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นอย่างดี โดยนิสิตนักศึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ปฏิบัติการ ได้มีความเข้าใจกันและเห็นอกเห็นใจกันในการทำงานร่วมกัน และที่สำคัญคือ มีปณิธานอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะสร้างสรรค์สังคมชนบทให้พัฒนายิ่งขึ้นไป

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2522-ปีงบประมาณ 2539 รัฐบาลได้เห็นความสำคัญของการดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ของนิสิตนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอาสาพัฒนาชนบทและด้านอาจารย์ที่ปรึกษา จึงได้จัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินงานด้านส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้แก่ทบวงมหาวิทยาลัย จำนวนปีละประมาณ 20-25 ล้านบาท และทบวงฯ ได้พิจารณาให้การส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมนิสิตนักศึกษาประเภทใหญ่ ๆ คือ ด้านบำเพ็ญประโยชน์โดยเฉพาะอาสาพัฒนาชนบท ด้านกีฬา ด้านศิลปวัฒนธรรม และสัมนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา โดยในการนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้เน้นสนับสนุนกิจกรรมประเภทอาสาพัฒนาชนบทเป็นอันดับแรกเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเงินงบประมาณ และเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งในสังคมชนบทและแก่ตัวนิสิตนักศึกษาเอง และในปีงบประมาณ 2540 ทบวงมหาวิทยาลัยได้รับการจัดสรรงบประมาณเป็นเงิน 25 ล้านบาท (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2540)

การส่งเสริมกิจกรรมนิสิตนักศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

นโยบาย

“สนับสนุนกิจกรรมนักศึกษาและกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับสังคม โดยให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน”

มาตรการ

1. จัดกิจกรรมควบคู่กับการเรียนการสอน กิจกรรมงานบริการวิชาการแก่ชุมชน และกิจกรรมงานทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้บัณฑิตมีโลกทัศน์กว้างขวาง
2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัว และเกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายอย่างจริงจัง

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรในเชิงพัฒนาและสร้างสรรค์ ควรได้รับการสนับสนุน ส่วนกิจกรรมที่ไม่เอื้อต่อการเสริมหลักสูตร ไม่ควรได้รับการสนับสนุน เช่น การรับน้องใหม่ที่รุนแรง ควรได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน

4. กิจกรรมหอพักในมหาวิทยาลัย ควรเป็นกิจกรรมที่พัฒนานิสิตนักศึกษาในหลาย ๆ ด้าน เช่น การอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน การสร้างความมีวินัย และความรับผิดชอบ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2543)

ดังนั้น กล่าวสรุปได้ว่า นโยบายส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาเป็นตัวกำหนดแนวทางรูปแบบการจัดกิจกรรมนักศึกษา และการสนับสนุนงบประมาณ สถาบันอุดมศึกษาจึงควรกำหนดนโยบายให้ชัดเจน

ในการกำหนดนโยบายดังกล่าวนี้ ผู้บริหารนับว่าเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสูง โดยเฉพาะด้านการสนับสนุนงบประมาณ ผู้บริหารจึงควรมีหน้าที่และมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ดังเช่นมีผู้เสนอไว้ดังนี้

วิลเลียม สัน (Williamson, 1975) ได้เสนอหน้าที่ของผู้บริหารกิจการนิสิต นักศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการและกิจกรรมนิสิต นักศึกษา
2. จัดและแสวงหางบประมาณเพื่อขยายงานองค์การนิสิต นักศึกษา
3. กำหนดแผนงาน โครงการ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมนิสิต นักศึกษา
4. กำหนดตัวบุคคลที่จะดำเนินการในฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา
5. กำหนดงานและความรับผิดชอบในฝ่ายกิจการและกิจกรรมนิสิต นักศึกษา
6. ทำหน้าที่ประสานงาน ประสานประโยชน์ของนิสิต นักศึกษา
7. ควบคุม กำกับ ดูแล และให้บริการ งานกิจกรรมของนิสิต นักศึกษา
8. ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนานิสิตนักศึกษา

พอล เอ โบลแลนด์ (Paul A. Bloland, 1970) ได้เสนอผู้บริหารมหาวิทยาลัยว่า ควรวางนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมนิสิตในลักษณะต่อไปนี้

1. กิจกรรมแต่ละประเภทควรได้รับการสนับสนุนการเงินจากที่ใด มีระเบียบวิธีการอย่างไร

2. การจัดทำจำหน่าย แจกเอกสารต่าง ๆ ว่าจะมีขอบเขตจำกัดเพียงใด
3. การใช้อาคารสถานที่ของมหาวิทยาลัย รวมทั้งเครื่องใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ว่า จะใช้ได้เพียงไร อย่างไร
4. การอนุมัติกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมแต่ละประเภทที่มหาวิทยาลัยยอมให้จัด และมหาวิทยาลัยมีส่วนควบคุมได้
5. การประกาศโฆษณา รวมถึงแผ่นภาพทั้งหลายว่าจะปิด หรือประกาศได้ที่ไหน อย่างไร มีการควบคุมหรือไม่เพียงใด

รวิทอง ลือทอง (2535) กล่าวว่า การวางแผนสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้วางนโยบายในเรื่องนี้อย่างชัดเจน และแบ่งความรับผิดชอบไปตามสายงานที่กำหนดไว้ ในการวางแผนนั้นจะต้องครอบคลุมถึงการเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การจัดสรรงบประมาณเพื่อให้การจัดกิจกรรมนักศึกษาดำเนินไปอย่างคล่องตัว ในบางสถานศึกษาอาจไม่มีการจัดสรรงบประมาณให้ ผู้บริหารจะต้องให้คำแนะนำในการจัดหาเงินมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม เช่น การเก็บค่าสมัครเป็นสมาชิก การเก็บรายได้จากการจัดการแสดง จากการขายของ ขายบัตรทัศนจร หรือจากเงินบริจาคจากคณะครู อาจารย์ หรือศิษย์เก่า เป็นต้น

ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารโดยตรงที่จะต้องกำหนดนโยบาย วางแผนโครงการ และจัดสรรงบประมาณ รวมทั้งเสนอแนวทางการจัดหาเงินมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งกล่าวได้ว่า ขึ้นอยู่กับการวางแผน

การวางแผน

การวางแผนเป็นการเตรียมการล่วงหน้าอย่างมีจุดมุ่งหมาย เพื่อดำเนินงานตามวิธีการ และจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น จึงมีความสำคัญต่อการบริหาร ประไพ บรรณวิเศษ (2537) กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนและลักษณะของการวางแผนที่ดีไว้ดังนี้

1. การวางแผนเป็นการเตรียมตัวสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน หรือความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
2. การวางแผนช่วยกำหนดวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ทำให้การควบคุมสามารถทำได้โดยง่าย ทำให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ
3. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์การที่ชัดเจนขึ้น ช่วยในการจัดระเบียบขององค์การให้เหมาะสม

4. ทำให้เกิดการยอมรับแนวคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง

5. การวางแผนทำหน้าที่เน้นถึงประสิทธิภาพ เพราะการวางแผนชี้ให้เห็นผลการดำเนินงาน

ลักษณะการวางแผนที่ดี

1. แผนจะต้องมีลักษณะยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไปได้
2. มีความครอบคลุมทุก ๆ ด้าน คือ ควรเป็นแผนที่มีลักษณะเป็นบูรณาการหรือรวมเอาความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน
3. แผนที่ได้จัดทำควรมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าผลประโยชน์ที่จะได้รับจากแผน
4. แผนควรมีลักษณะชี้เฉพาะมากกว่ามีลักษณะกว้างและจะต้องมีความชัดเจน
5. แผนควรมีการกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุด
6. แผนที่จัดสรรควรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การศึกษาแผน การวิเคราะห์ การจัดเตรียมแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การควบคุมแผน
7. แผนที่จัดทำควรเปิดเผยให้ทราบเฉพาะผู้ที่รับผิดชอบในการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนเท่านั้น
8. แผนควรมีการเชื่อมโยง เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดให้และสามารถนำไปปฏิบัติ
9. แผนที่จัดทำขึ้นควรอยู่ในกรอบของวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร
10. การวางแผนเป็นเรื่องของอนาคต ดังนั้นโดยทั่วไปจะนิยมใช้การวางแผน 5 ปี เพราะถือว่าเป็นระยะเวลาที่ดีที่สุดในการคาดคะเนเหตุการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การวางแผนจึงเป็นกระบวนการสำคัญของการบริหาร ในการบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา จึงควรมีการวางแผนเพื่อจัดเตรียมงบประมาณและวิธีการดำเนินงานของโครงการอย่างมีจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้นกระบวนการบริหารที่สำคัญยังขึ้นอยู่กับการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ และการประสานงานตามโครงสร้างขององค์กร

โครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนิสิตนักศึกษา

การจัดระบบโครงสร้างการบริหาร เป็นการจัดระเบียบระบบของงาน ทรัพยากร และบทบาทของคนในหน่วยงานให้มีการประสานสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม สามารถดำเนินงานสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ โครงสร้างการบริหารงานฝ่ายกิจการนักศึกษาและโครงสร้างการบริหารงานขององค์การนิสิตนักศึกษา หรือสโมสรนิสิตนักศึกษา

1. โครงสร้างการบริหารงานกิจการนักศึกษา ทองเรียน อมรัชกุล (2525) กล่าวว่า รูปแบบที่เหมาะสมและให้ประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษามากที่สุด คือ โครงสร้างการบริหารโดยยึดหลักพัฒนาองค์การเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีหลักการ ดังนี้

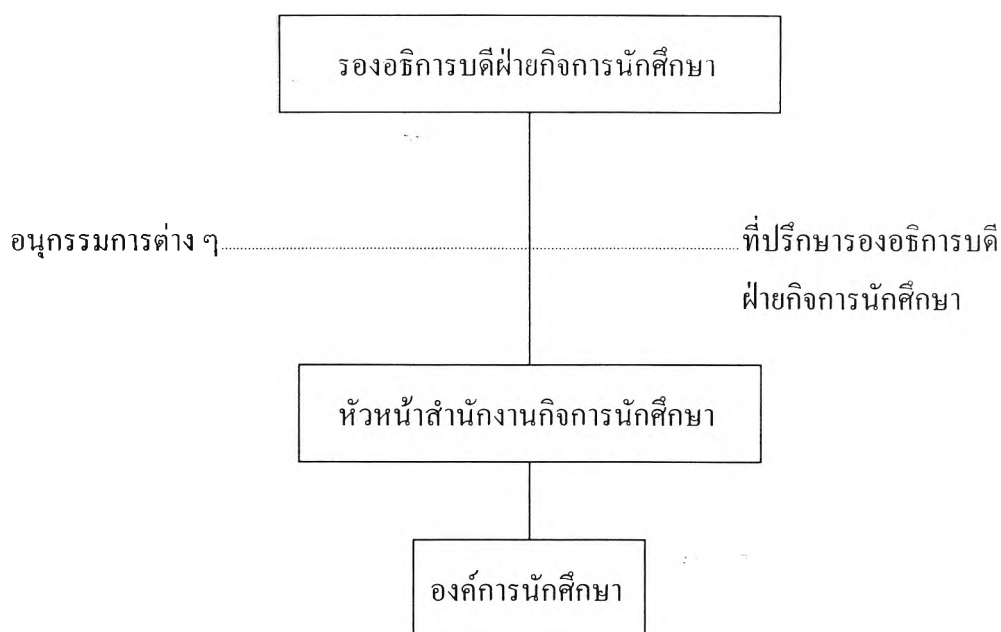
1) เป็นการจัดระบบย่อยที่ใช้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกฝนจนมีคุณภาพที่จะทำงานร่วมกับนิสิตทุกประเภท หรือกล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบที่ทำให้เกิดความสุขใจอย่างเต็มที่

2) ยึดหลักการกระจายอำนาจ มีรูปแบบการประสานงานเป็นประชาธิปไตย มีการกระจายอำนาจในการวินิจฉัยสั่งการไปตามระบบย่อยต่าง ๆ

3) ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อประสานงานกับนิสิต เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีความไว้วางใจเชื่อใจนิสิต

4) ยึดหลักมหาวิทยาลัยโดยส่วนรวมเป็นแหล่งของการเรียนรู้ ดังนั้น บริการนิสิตจึงเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตเป็นเจ้าหน้าที่สอนนิสิตผู้มารับบริการ

โครงสร้างการบริหารงานฝ่ายกิจการนักศึกษา ทุกสถาบันจะมีฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นหน่วยงานที่บริหารงานเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษา ส่วนใหญ่มักยึดหลักพัฒนาองค์การเป็นศูนย์กลาง ประกอบด้วยรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบงานกิจการนักศึกษาทั้งหมด โดยได้รับมอบหมายจากอธิการบดี อาจมีผู้ช่วยรองอธิการบดี อาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าหรือผู้อำนวยการสำนักกิจการนักศึกษารับผิดชอบลดหลั่นกันไป ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานฝ่ายกิจการนักศึกษา

ที่มา : (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2522)

2. โครงสร้างการบริหารงานองค์กรนักศึกษา

องค์กรนักศึกษาเป็นองค์กรนักศึกษาที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมนักศึกษา ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนักศึกษาประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ของสถาบัน มีจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ในด้านการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- 2) เพื่อพัฒนานักศึกษาให้รู้จักการทำงานร่วมกัน
- 3) เพื่อเสริมสร้างทักษะของนักศึกษาในทางสังคมและวัฒนธรรม
- 4) เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาให้นักศึกษา
- 5) เพื่อช่วยให้นักศึกษารู้จักระดับความสามารถของตนเอง
- 6) เพื่อช่วยให้กิจกรรมนักศึกษาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย (สำเนา ขจรศิลป์,

2525)

นอกจากนี้ สำเนา ขจรศิลป์ (2525) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ขององค์กรนักศึกษาโดยทั่วไปว่า จะมีบทบาทและหน้าที่คล้ายคลึงกัน คือ

1. องค์กรนักศึกษาเป็นแหล่งในการปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ทางด้านต่าง ๆ เช่น การปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ของคณะกรรมการบริหารองค์กรนักศึกษา หรือคณะกรรมการสภานักศึกษา เป็นต้น
2. องค์กรนักศึกษาเป็นตัวแทนของนักศึกษาในสถาบัน ซึ่งมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและจัดกิจกรรมส่วนกลางให้นักศึกษา เช่น งานปีใหม่ งานลอยกระทง งานบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น
3. องค์กรนักศึกษาเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมสนับสนุนและควบคุมการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบและธรรมเนียมของนักศึกษา เช่น ให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการจัดกิจกรรม จัดสรรงบประมาณให้ชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ ตรวจสอบการดำเนินงานของชมรมหรือชุมนุม เป็นต้น
4. องค์กรนักศึกษาเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เช่น การดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายของสถาบัน การขอรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา การติดต่อประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

สำหรับองค์การนักศึกษาของมหาวิทยาลัยน่านยัง จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับนักศึกษาร่วมมหาวิทยาลัย ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและการทำงานร่วมกันของนักศึกษา ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมด้านวิชาการและนันทนาการที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จิตใจของนักศึกษา และจัดกิจกรรมที่ใช้สวัสดิการแก่นักศึกษา (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2528)

โครงสร้างการบริหารงานองค์การนักศึกษา ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ฝ่ายที่ทำหน้าที่บริหารงานเรียกว่า องค์การนักศึกษา หรือสโมสรนักศึกษา และฝ่ายที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงาน เรียกว่า สภานักศึกษา

องค์การหรือสโมสรนักศึกษาจะทำหน้าที่บริหารงานกิจกรรมนักศึกษาโดยวางแผนจัดทำโครงการกิจกรรม ดำเนินงาน ประสานงานควบคุม และติดตามผลการดำเนินงานกิจกรรม โดยอยู่ภายใต้ระเบียบของมหาวิทยาลัย เรื่อง องค์การหรือสโมสรนักศึกษาและเกี่ยวกับการได้มาของคณะกรรมการจากการเลือกตั้ง โดยเป็นกลุ่มนักศึกษาที่รวมตัวกันรับสมัครและมีนโยบายเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน มีกำหนดวาระในการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา 1 ปีการศึกษา

สำหรับสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เป็นตัวแทนของสมาชิกในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ความต้องการ และปัญหาของนักศึกษา งานหลักคือการรักษาสัญญา กฎเกณฑ์ ข้อตกลงต่าง ๆ เกี่ยวกับนักศึกษา รักษาผลประโยชน์ สมาชิกของสภาจะต้องมีความเข้าใจและติดต่อประสานงานกัน กระจายงานให้มีลักษณะขบวนการแบบประชาธิปไตย ทำหน้าที่เสมือนฝ่ายนิติบัญญัติพอสรุปได้ดังนี้

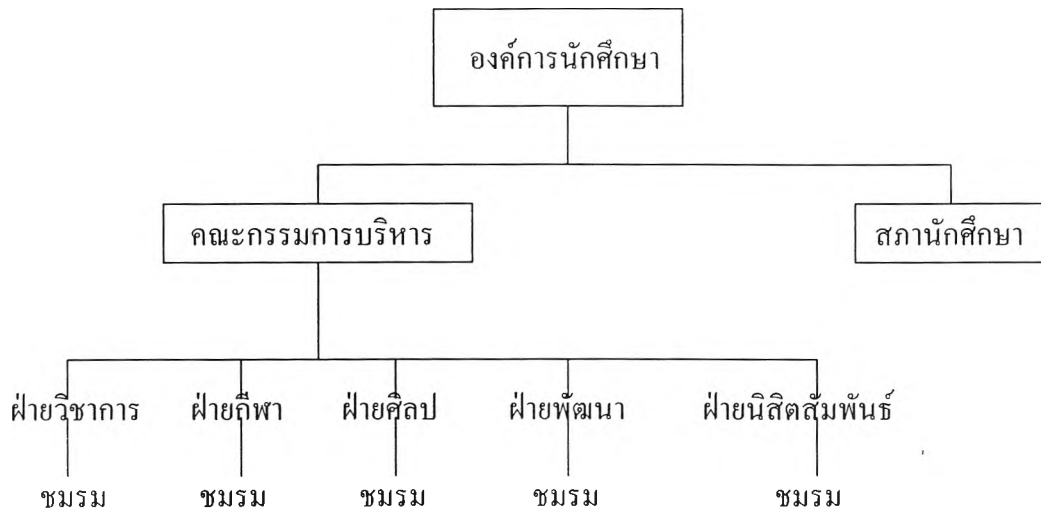
1. พิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบายและงบประมาณขององค์การ หรือสโมสรนักศึกษา
2. ควบคุมดูแลการดำเนินงานและตรวจสอบการทำงานขององค์การหรือสโมสรนักศึกษา
3. พิจารณาแก้ไขและรับรองระเบียบข้อบังคับขององค์การ หรือสโมสรนักศึกษา
4. ประสานงานระหว่างองค์การหรือสโมสรนักศึกษากับนักศึกษา และพิทักษ์ผลประโยชน์ของนักศึกษา
5. ประเมินผลการดำเนินงานขององค์การหรือสโมสรนักศึกษาและให้ข้อเสนอแนะสิ่ง ที่ควรแก้ไขเปลี่ยนแปลง

การบริหารองค์การนักศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยได้จำแนกไว้ 2 รูปแบบ คือ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2522)

1. แบบองค์การ มี 2 ลักษณะ คือ
  - 1.1 ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษากับสถานศึกษา
  - 1.2 ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารองค์การนักศึกษากับคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการตุลาการ
2. แบบสโมสรนักศึกษา ที่มีคณะกรรมการบริหารสโมสรนักศึกษาเพียงคณะเดียว

การจัดโครงสร้างองค์กรนักศึกษาดังกล่าวของสถาบันต่าง ๆ แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

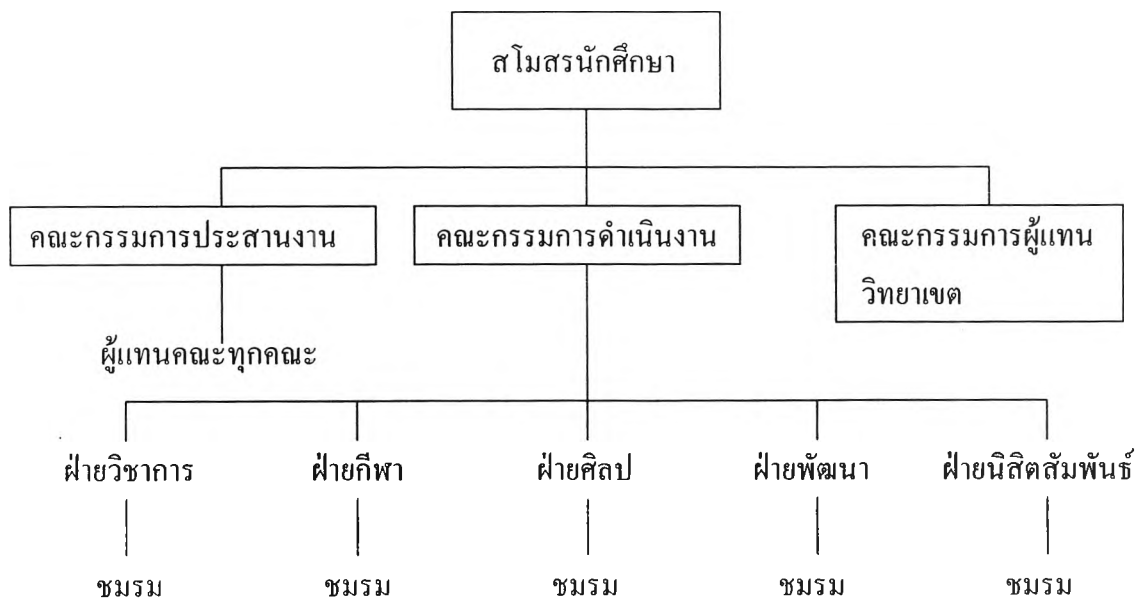
แบบที่ 1

แผนภูมิที่ 2 โครงสร้างการบริหารแบบของค์กรนักศึกษา

ที่มา : (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2522)

แบบที่ 2

แผนภูมิที่ 3 โครงสร้างการบริหารแบบสโมสรมนักศึกษา

ที่มา : (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2522)

จากแนวคิดต่าง ๆ กล่าวสรุปได้ว่า โครงสร้างการบริหารงานองค์การนักศึกษา จะเป็นศูนย์กลางการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา เป็นตัวแทนของนักศึกษาในการประสานงานกับสถาบัน สถาบันอุดมศึกษาจึงควรส่งเสริมบทบาทของนักศึกษาให้ปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบตามระบบ โครงสร้างเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนานักศึกษาตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ

ในเรื่องของระเบียบการใช้จ่ายเงินนั้น อนันต์ ภูมิวรรณ (2518) ได้เสนอหลักการไว้ดังนี้

1. ควรเป็นการฝึกให้นักศึกษาเข้าใจระบบและวิธีการใช้จ่ายเงิน และให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
2. ควรให้เป็นการใช้จ่ายอย่างประหยัด และฉลาด
3. ผู้บริหารควรจะสามารถตรวจสอบฐานะการเงินของกิจกรรมนักศึกษาได้ตลอดเวลา
4. ควรมีระบบระเบียบที่ถูกต้องทั้งในแง่กฎหมาย และระเบียบราชการต่าง ๆ

ด้านการบริหารการเงิน พิณทิพย์ บริบูรณ์สุข (2522) ได้ให้ทัศนะในส่วนของการบริหารการเงินของชุมนุมต่าง ๆ ไว้ 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การบริหารเงินจากศูนย์กลาง ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่ายและมีหน้าที่ดังนี้
  - 1.1 สมุหบัญชี ทำหน้าที่รับฝากเงินและจ่ายเงิน โดยมีบัญชีรับฝากเงินไว้เป็นหลักฐาน
  - 1.2 เสร็จบัญชี มีหน้าที่ทำบัญชีการเงิน เก็บหลักฐานการส่งฝากเงินและถอนเงินจากสมุหบัญชี และรายงานให้สมาชิกทราบ
  - 1.3 คณะกรรมการการเงิน มีหน้าที่จัดนโยบายการเงิน เช่น จัดทำงบประมาณ นิเทศการใช้จ่ายเงิน และให้ความเห็นของการใช้จ่ายเงินของชุมนุมต่าง ๆ
2. การบริหารเงินกระจายศูนย์กลางไปสู่แต่ละชุมนุม โดยชุมนุมจะทำหน้าที่ควบคุมเงินเอง ซึ่งมีเสร็จบัญชีเป็นผู้รักษาเงิน

การบริหารเงินทั้งสองรูปแบบดังกล่าว หัวหน้าสถาบันจะต้องรับทราบและรับผิดชอบการบริหารเงินนักศึกษาโดยตลอด

การใช้จ่ายเงินในกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษา เฟรดเดอริก (Frederick, 1959) กล่าวว่า ส่วนใหญ่จะมีการควบคุมโดยสถาบันการศึกษานั้นอยู่ด้วย ในสหรัฐอเมริกา การควบคุมโดยสถาบันนั้นมีอยู่ 3 วิธีคือ ควบคุมโดยสำนักงานบริหารของสถาบันการศึกษา ควบคุมโดยคณะ

อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมโดยธนาคารของสถาบันนั้น สำหรับในประเทศไทย เงินทุนในการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่จะได้อาจจากการเก็บเงินค่ากิจกรรมนักศึกษานั้นเอง ส่วนระเบียบการเบิกจ่ายและการควบคุมก็มีหลักเกณฑ์คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ แต่อาจจะมีการละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันออกไปตามขนาดและระดับของสถาบัน

ในการบริหารงบประมาณกิจกรรมนักศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2541) ได้กำหนดมาตรฐานงานกิจกรรมนักศึกษาไว้ว่า สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้จัดกิจกรรมนักศึกษา ดังนี้

1. กำหนดกฎ ระเบียบของสถาบันอุดมศึกษาในการนำเอาเงินบำรุงกิจกรรมนักศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาเก็บจากนักศึกษามาจัดสรรเป็นงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักศึกษา
2. กำหนดกฎ ระเบียบของสถาบันอุดมศึกษาในการนำเอาเงินบำรุงกีฬาที่สถาบันอุดมศึกษาเก็บจากนักศึกษามาจัดสรรเป็นงบประมาณเพื่อการกีฬาของนักศึกษา
3. กำหนดกฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการหารายได้ขององค์กรกิจกรรมนักศึกษา การจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การเก็บรักษาเงินขององค์กรกิจกรรมนักศึกษา

ดังนั้น เพื่อให้การใช้งบประมาณจัดกิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย จึงควรมีระเบียบข้อบังคับ การได้มาซึ่งรายได้ การบริหารงบประมาณ การควบคุมการใช้จ่ายอย่างมีระบบระเบียบที่ชัดเจน

การประเมินผล

การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา การประเมินผลเป็นกระบวนการขั้นสุดท้ายเพื่อที่จะทำให้ทราบว่า แผนงานหรือโครงการที่วางไว้นั้นดำเนินไปบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงมีผู้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลในแง่มุมต่าง ๆ ดังนี้

หลักในการประเมินผลกิจกรรมนักศึกษานั้น แฟรงคิน เอ มิลเลอร์ และคณะ (Franklin A. Miller and Others, 1956) ได้เสนอหลักการประเมินผลกิจกรรมไว้ 8 ประการ คือ

1. การประเมินผลกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนด้วย

2. จะต้องประเมินองค์ประกอบทุกเรื่องของกิจกรรมนักศึกษา
3. บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการประเมิน
4. การประเมินผลจะต้องใช้วิธีหลาย ๆ อย่าง ทั้งที่เป็นแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน
5. การประเมินผลจะต้องให้เป็นปรนัยมากที่สุด
6. ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะต้องนำมาจัดและวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปและจัดทำโครงการ

ทำโครงการ

7. ผลการประเมินจะต้องเก็บรักษา และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกิจกรรมนักศึกษาให้ดีขึ้นเสมอ
8. การประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่จะต้องทำตลอดเวลาเป็นระยะ ๆ มิใช่ทำเพียงครั้งเดียว เมื่อสิ้นปีการศึกษา

วันนอร์ มะทา (2523) กล่าวว่า การประเมินผลการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนั้น สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสได้สำรวจความสนใจ ความต้องการของสมาชิก และข้อบกพร่องต่าง ๆ ซึ่งควรจะประเมินจากบุคคลทุกกลุ่มที่มีส่วนรับรู้ หรือร่วมกิจกรรมนั้น ๆ เช่น

1. ประชุมคณะกรรมการ เพื่อสรุปผลโครงการ ศึกษาความสำเร็จ และข้อบกพร่องในการจัดดำเนินการ
2. สุ่มสมาชิกตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสัมฤทธิ์ผลของการจัดกิจกรรม
3. รับฟังความคิดเห็นจากครู อาจารย์ ซึ่งมีความสนใจในการจัดกิจกรรม
4. รับฟังการวิเคราะห์ผลงานจากผู้บริหาร หลังจากทีสรุปเสนอผลโครงการแล้ว

การประเมินผลการจัดกิจกรรมควรวางแผนและแบบฟอร์มเหมือนกันทุกชมรม ควรทำดังนี้

1. ประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
2. สรุปประเมินผลการจัดกิจกรรมก่อนสิ้นปีการศึกษาเพื่อเสนอให้วิทยาลัยได้ทราบผลการดำเนินงานพร้อมกับบัญชีรับจ่าย
3. การประเมินผลทุกครั้งจะต้องมีการทำรายงานสรุปผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน

รุ่ง พูลสวัสดิ์ (ม.ป.ป.) ได้เสนอวิธีการประเมินผลกิจกรรมนักศึกษา โดยการวางแผนทางและหลักเกณฑ์การประเมินผลอย่างกว้าง ๆ และยึดวิธีต่าง ๆ ที่เสนอไว้เป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้คือ

การตรวจสอบโครงการ การควบคุมงาน การรายงาน การรวบรวมข้อมูล การเก็บเอกสารและข้อมูล การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากการประเมินผลกิจกรรมนักศึกษาดังกล่าวแล้ว กระบวนการบริหารโดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางของ กุลลิค และเออร์วิค (Gulick and Urwick อ้างถึงใน สายัณห์ วนะธมย์, 2531) กล่าวถึง การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งได้จากการประเมินและติดตามผลให้ผู้บริหารและผู้ร่วมงานได้ทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้หาทางในการปรับปรุงการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

การรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา เป็นการสรุปประเมินผลหลังจากดำเนินกิจกรรมเรียบร้อยแล้วภายในเวลาที่สถาบันกำหนด ส่วนใหญ่ประมาณ 1-2 สัปดาห์ และสรุปผลรายงานประจำภาคการศึกษา และประจำปี ทำให้ทราบรายละเอียดผลการดำเนินงานของโครงการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับด้านงบประมาณนั้นมีผลรายงานดังนี้

รายงานประจำปี โครงการบริการสังคมและค่ายอาสาพัฒนาชนบทของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีงบประมาณ 2538 สรุปผลของโครงการประเภทบำเพ็ญประโยชน์ว่า มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องงบประมาณไม่เพียงพอ นอกจากนั้นก็มีโครงการค่ายอาสาพัฒนาของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานครรายงานว่า เงินอุดหนุนจากทบวงมหาวิทยาลัยได้ช้า ทำให้ต้องเลื่อนเวลาในการปฏิบัติงาน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538)

ดังนั้น กล่าวสรุปได้ว่า การติดตามประเมินผลและการจัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมนักศึกษาเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการติดตามประเมินผลและรายงานผลอย่างสม่ำเสมอ และนำผลไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานอย่างจริงจัง

ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทำให้พบประเด็นปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการเงินและงบประมาณ พบปัญหาสอดคล้องกันว่า ขาดงบประมาณสนับสนุน ทำให้การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาขาดความสะดวกและไม่คล่องตัว โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครุภาคเหนือ ยังพบว่า นักศึกษาไม่สามารถรับค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม เนื่องจากมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าร่วม

กิจกรรมตามความสนใจได้ทุกกิจกรรม และการจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคใต้ ยังพบปัญหาในการจัดกิจกรรมอีกว่า มีความล่าช้าในการอนุมัติเบิกจ่ายเงิน (รัชนี คำแสน, 2523; ชื่นอารมณั ภาระพุดิ, 2524; ประดับ นิลพ้งงา, 2523; สามารถ คงสะอาด, 2533) ส่วนการจัดกิจกรรมนักศึกษาใน วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร สถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากพบว่า งบประมาณไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนให้การดำเนินงาน กิจกรรมนักศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่า สถาบันควรพิจารณาจัดสรร งบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมนักศึกษาให้เหมาะสม หาแนวทางใช้จ่ายเงินจัดกิจกรรมนักศึกษาให้ มีประสิทธิภาพ (ธีรพงษ์ ประสงค์ลาภ, 2528; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2533; สัมพันธ์ มีคง, 2539)

ส่วนปัญหาอื่น ๆ ในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา พบประเด็นปัญหาอุปสรรค พอสรุปได้ดังนี้

1. ผู้บริหารไม่ค่อยสนใจและไม่สนับสนุนเท่าที่ควร ถึงแม้จะมีนโยบายให้การส่งเสริม แต่ไม่ค่อยสนับสนุนในทางปฏิบัติ
2. นิสิตนักศึกษาบางกลุ่มมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการจัดกิจกรรม จึงไม่สนับสนุนไม่ให้ความร่วมมือและไม่เข้าร่วมกิจกรรมนิสิตนักศึกษา
3. ขาดการประสานงานทั้งภายในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอก
4. ในการจัดวางแผนโครงการ ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง
5. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เช่น วัสดุสำนักงาน อุปกรณ์กีฬา อุปกรณ์ดนตรี เป็นต้น
6. สถาบันไม่แน่ใจในวิถีทางประชาธิปไตย ขาดความเชื่อมั่นในความสามารถของ นักศึกษาในการวางแผน การตัดสินใจและความรับผิดชอบ
7. การประเมินผลไม่เหมาะสมและไม่นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงกิจกรรม นักศึกษา
8. อาจารย์และนักศึกษขาดประสบการณ์และความรู้ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาส่วน ใหญ่ไม่เข้าใจบทบาทของตนดีพอ ขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการทำงาน
9. ขาดแคลนงบประมาณ สถานที่ กฏระเบียบ สถาบันไม่เอื้ออำนวย ขาดความเข้าใจ บทบาทและจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมระหว่างผู้บริหารและนักศึกษา
10. กิจกรรมของชมรมต่าง ๆ มักจะคล้ายคลึงกันและบางครั้งมีความซ้ำซ้อน ไม่มีการ ร่วมมือและประสานงานกัน
11. บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

12. ลักษณะของกิจกรรมมีลักษณะพุ่มเฟือย เน้นด้านนันทนาการ ขาดเอกภาพและขาดการประสานงานที่ดี

13. ขาดการประชาสัมพันธ์ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมนิสิตนักศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์โครงการกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทราบโดยทั่วกันด้วย (ซูชีพ พุทธประเสริฐ, 2523; ทบวงมหาวิทยาลัย, 2524; นพพร พานิชสุข, 2524; ประดับ นิลพั่งงา, 2525; วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2529; วิณา วิสเพ็ญ, 2518; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2525)

สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมนักศึกษา มีหลายประการ ส่งผลให้ขาดความคล่องตัว ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา ร่วมมือรื้อหาแนวทางแก้ไข เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ตอนที่ 3 กิจกรรมนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

สถาบันราชภัฏเป็นสถาบันอุดมศึกษา สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันราชภัฏมียังจำนวน 36 แห่ง กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการได้แบ่งสถาบันราชภัฏตามพื้นที่ออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มรัตนโกสินทร์ กลุ่มล้านนา กลุ่มพุทธชินราช กลุ่มอีสานเหนือ กลุ่มอีสานใต้ กลุ่มศรีอยุธยา กลุ่มทวารวดี และกลุ่มทักษิณ

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มรัตนโกสินทร์ ซึ่งประกอบด้วยสถาบันราชภัฏที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร รวม 6 แห่ง ได้แก่ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา สถาบันราชภัฏจันทรเกษม สถาบันราชภัฏพระนคร สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สถาบันราชภัฏธนบุรี

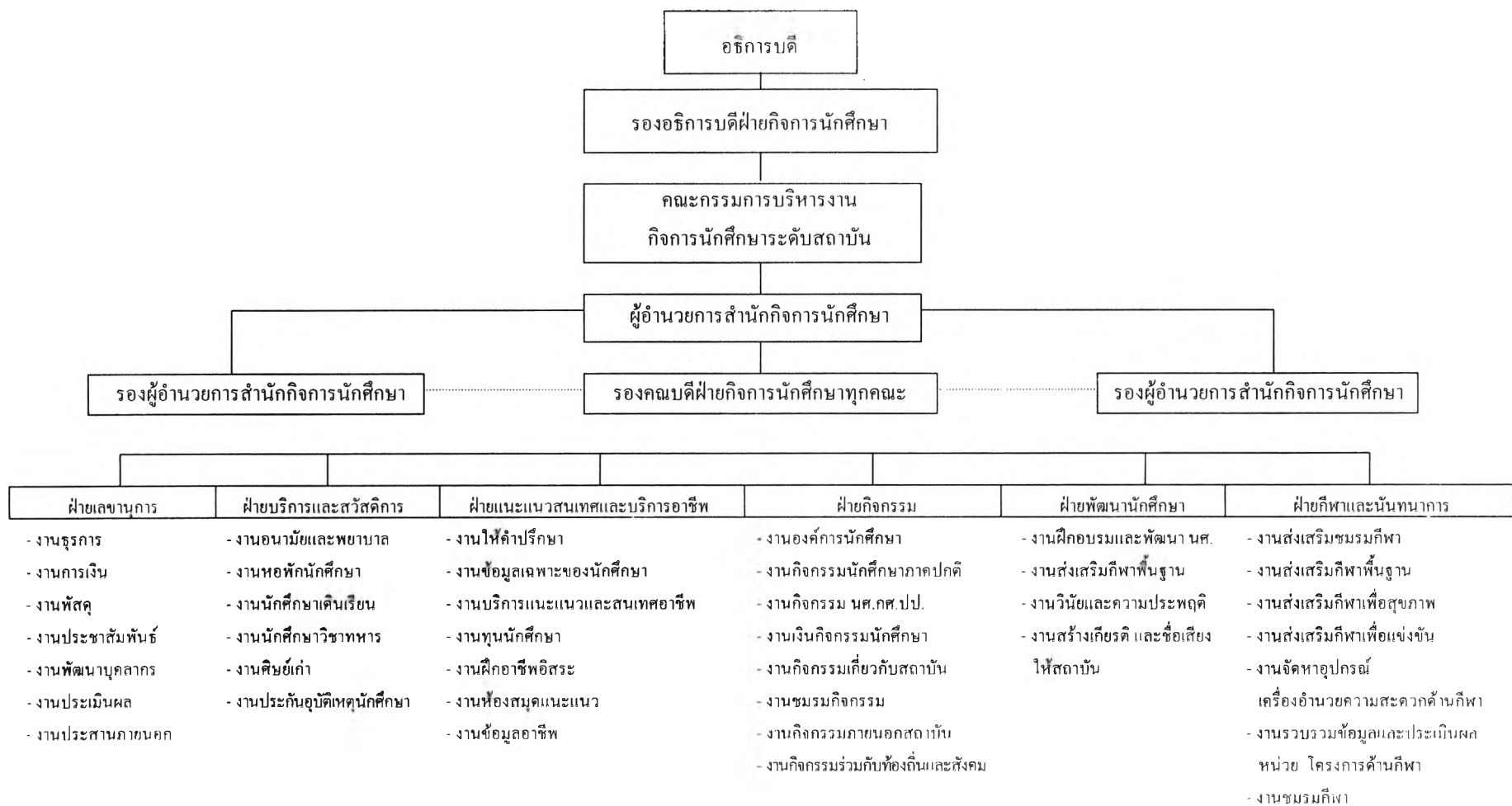
สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏได้กำหนด การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา เพื่อให้สถาบันราชภัฏใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

โครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา (Student Activities)

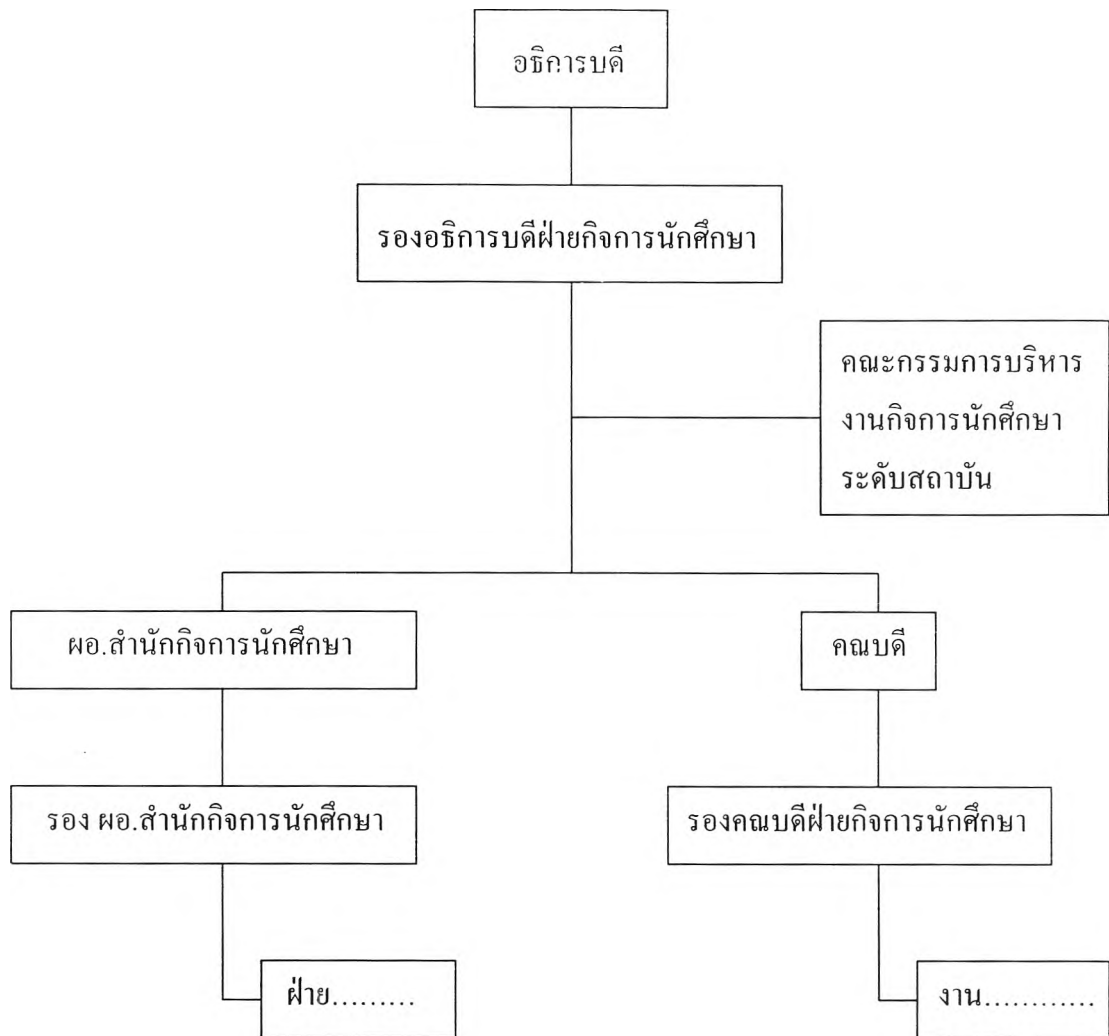
กิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจการนักศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาและเสริมสร้าง บุคลิกภาพของนักศึกษา ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพ และการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กิจกรรมนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญควบคู่ไปกับการเรียนการสอนที่มีอยู่ในหลักสูตร ถือเป็นกรให้การศึกษแก่นักศึกษา และช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะในการทำงาน และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และมีความสุข (สำนักงานสถาบันราชภัฏ, 2542)

งานกิจกรรมนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจการนักศึกษา ดังนั้นจึงมีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักศึกษาในระดับสถาบันและระดับคณะ ดังแผนภูมิที่ 4-5

แผนภูมิที่ 4 โครงสร้างการบริหารสำนักกิจการนักศึกษาสถาบันราชภัฏ

ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงานกิจการนักศึกษา สถาบันราชภัฏ (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2542)

แผนภูมิที่ 5 โครงสร้างการบริหารงาน สำนักกิจการนักศึกษาและคณะของสถาบันราชภัฏ
ที่มา : คู่มือการปฏิบัติงานกิจการนักศึกษาของสถาบันราชภัฏ (สำนักงานสถาบันราชภัฏ, 2542)

การบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา

การบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา เป็นการบริหารงานโดยกลุ่มบุคคลที่เรียกว่าคณะกรรมการ (Committee) ทั้งนี้ เพื่อจะได้การตัดสินใจโดยอาศัยความคิดของกลุ่ม และเพื่อประโยชน์ในการฝึกฝนตัวบุคคลให้ปฏิบัติงานร่วมกันด้วยดี ดังนั้นจึงมีลักษณะการบริหารงาน ดังนี้

งานองค์การนักศึกษา

องค์การนักศึกษา (Student Organization) เป็นการรวมตัวของนักศึกษาที่จะทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานกิจกรรมต่าง ๆ ของนักศึกษาทั้งสถาบันฯ เป็นองค์การที่จะสร้างเสริมประสบการณ์ประสานประโยชน์ของนักศึกษากับสถาบัน มุ่งให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณภาพ คุณธรรม คุณค่าเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา เพื่อกำหนดชีวิตอย่างมีความสุขความสำเร็จ ทั้งในด้านส่วนตัวและงานอาชีพของเขาในอนาคต (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2542)

งานองค์การนักศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มผู้นำหลัก 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบและภารกิจต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. องค์การบริหารนักศึกษา

องค์การบริหารนักศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคล ที่ได้มาจากการเลือกตั้งของนักศึกษาให้มาทำหน้าที่ในการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา อันประกอบด้วย นายกองค้การบริหารนักศึกษา อุปนายกฯ เลขานุการ เกร็ดญุก ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกีฬา และนันทนาการ ฝ่ายศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม ฝ่ายอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ฝ่ายประชาสัมพันธ์และฝ่ายอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร คณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษามีบทบาทและอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้

1. บริหารกิจการทั้งปวงที่เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาตามข้อบังคับว่าด้วยกิจกรรมนักศึกษาสถาบันราชภัฏ
2. ร่วมมือประสานงานและให้ความสะดวกในการดำเนินงานของสโมสรนักศึกษาคณะต่าง ๆ ชมรมชุมนุมต่าง ๆ
3. กำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณประจำปีการศึกษาขององค์การบริหารนักศึกษา เสนอต่อสภานักศึกษา
4. พิจารณางบประมาณและโครงการประจำปีการศึกษาของสโมสรคณะ ชมรมชุมนุม เพื่อเสนอต่อสภานักศึกษา
5. เสนอระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับชมรม ชุมชนุมให้สภานักศึกษาอนุมัติ

6. เข้าร่วมประชุมชี้แจงต่อสถานศึกษา ทุกครั้งที่มีการประชุม
7. เสนอข้อคณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษา สโมสรคณะ ชมรม ชุมนุม พิจารณาแต่งตั้ง หรือถอดถอนกรรมการบริหารผู้นั้น โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษา
8. อื่น ๆ ตามที่สถาบันราชภัฏแต่ละแห่งมอบหมาย

2. สถานศึกษา

สถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้มาจากการเลือกตั้งของนักศึกษาให้มาเป็นตัวแทนในการพิจารณา กลั่นกรอง และตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษา สโมสรนักศึกษา และชมรม ชุมนุมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสถาบัน ซึ่งประกอบไปด้วยประธานสภา รองประธานสภา เลขานุการ เภรัญญิก และอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการสถานศึกษา มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้

1. พิจารณาและให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบต่อนโยบาย โครงการและงบประมาณ ของคณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษา สโมสรนักศึกษา ชมรมและชุมนุมต่าง ๆ
2. ตรวจสอบการทำงานและตรวจสอบการบัญชีขององค์การนักศึกษารวมตลอดจนพิจารณา รายงานเกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย หรือ การได้รับการสนับสนุนทั้งทางด้านการเงินและวัสดุซึ่งองค์การนักศึกษาทุกกลุ่มได้รับมา
3. ประเมินผลการดำเนินงานขององค์การนักศึกษาและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ
4. ลงมติด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของสมาชิกสภา ถอดถอนคณะกรรมการองค์การนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะต่ออธิการบดีในกรณีเป็นที่แจ้งชัดว่าคณะกรรมการคนใดขององค์การนักศึกษาผิดข้อบังคับของสถาบันราชภัฏ ว่าด้วยวินัยนักศึกษา
5. ออกระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์การนักศึกษาทุกกลุ่มเพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ
6. ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการองค์การบริหารนักศึกษา และสถานศึกษาชุดใหม่ เพื่อดำเนินการในปีการศึกษาถัดไป
7. อื่น ๆ ตามที่สถาบันกำหนด

3. สโมสรนักศึกษาคณะ

สโมสรคณะ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้มาจากการเลือกตั้งของนักศึกษาในคณะนั้นๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบริหารงานกิจกรรมของคณะ อันประกอบไปด้วย นายกสโมสร คณะ รองนายกสโมสร เลขานุการ เภรัญญิก และฝ่ายต่าง ๆ ตามที่เห็นสมควร

คณะกรรมการสโมสรคณะ มีบทบาทและอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการและงบประมาณประจำปีของ สโมสรคณะเพื่อเสนอต่อสภานักศึกษา
2. ดูแล ควบคุม และดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสโมสรคณะ รวมทั้งกิจกรรม ชุมนุม และกิจกรรมอื่น ๆ ของโปรแกรมวิชาในคณะนั้น ๆ
3. ประสานงานและร่วมมือในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับองค์การบริหารนักศึกษาและชมรมต่าง ๆ
4. งานอื่น ๆ ตามที่สถาบันและองค์การบริหารนักศึกษามอบหมาย

4. ชมรมหรือชุมนุม

ชมรม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจอย่างเดียวกัน รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม โดยเป็นการรวมตัวของนักศึกษาไม่น้อยกว่า 100 คน

ชุมนุม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจอย่างเดียวกัน รวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มซึ่งเป็นกลุ่มสนใจกลุ่มเล็ก ๆ ภายในโปรแกรมวิชาเดียวกัน หรือภายในคณะเดียวกัน เป็นการรวมตัวกันของ สมาชิกไม่น้อยกว่า 25 คน การจัดตั้งชมรมหรือชุมนุมมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความต้องการ ความสนใจและความสามารถของนักศึกษาในการสร้างสรรค์
2. เพื่อส่งเสริมการใช้เวลาว่างของนักศึกษาให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม
3. เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในหลักสูตรให้กว้างขวางขึ้น
4. เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาให้เป็นผู้กล้าแสดงออกในทางที่ดี มีความมุ่งมั่น อดทน อดสูภาพอ่อนโยน มีสัมมาคารวะและมีวินัยในตนเอง
5. เพื่อส่งเสริมนิสัยประชาธิปไตย ทั้งด้านความคิดและการกระทำ
6. เพื่อส่งเสริมการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีให้แก่นักศึกษา

7. เพื่อส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดแก่นักศึกษากับนักศึกษา นักศึกษากับอาจารย์ และสถาบันการศึกษากับชุมชน โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสื่อ
8. เพื่อสร้างพื้นฐานการประกอบอาชีพ และการช่วยเหลือตนเองในวัยเรียน

ประเภทของกิจกรรมนักศึกษา

เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันไปไม่ว่าในด้านภูมิหลัง ความสนใจ ความสามารถ ดังนั้น กิจกรรมนักศึกษาจึงต้องมีความหลากหลายให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาแต่ละคน (สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, 2542)

1. กิจกรรมกีฬา

การจัดกิจกรรมด้านกีฬามีวัตถุประสงค์

- 1.1 เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการเล่นกีฬา
- 1.2 เพื่อปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเล่นกีฬาและการออกกำลังกายเพื่อเสริมสุขภาพและพลานามัย
- 1.3 เพื่อปลูกฝังความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา รู้จักแพ้ รู้ชนะ รู้ภัย
- 1.4 เพื่อสร้างความสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกัน
- 1.5 เพื่อช่วยพัฒนานักศึกษาในด้านอารมณ์ สังคม ร่างกาย และจิตใจ โดยใช้กิจกรรมกีฬาเป็นเครื่องมือ
- 1.6 เพื่อช่วยเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบัน

ลักษณะของกิจกรรมกีฬา

การดำเนินงานกิจกรรมกีฬามีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การแข่งขันกีฬาเพื่อสุขภาพ พลานามัยและพัฒนานบุคลิกภาพ พร้อมทั้งเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ฉันท์มิตร
2. การแข่งขันกีฬาเพื่อการแข่งขัน ได้แก่ การแข่งขันกีฬาระหว่างคณะ การแข่งขันกีฬาระหว่างสถาบัน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกีฬา และเป็นการเพิ่มทักษะในด้านการกีฬา
3. กีฬาเพื่อความเป็นเลิศระดับชาติและนานาชาติ เช่น การจัดกีฬาแข่งขันระหว่างภูมิภาคระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้น ให้ได้นักกีฬาที่มีความสามารถสูงและมีความเป็นเลิศด้านกีฬานั้น ๆ เป็นการยกมาตรฐานการกีฬาให้สูงขึ้น

2. กิจกรรมศิลปวัฒนธรรม

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม

2.1 เพื่ออนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่แลกเปลี่ยนและพัฒนางานศิลปวัฒนธรรม
ขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็นมรดกอันล้ำค่าและเอกลักษณ์อันดีงามของชาติ

2.2 เพื่อปลูกฝังค่านิยมความภาคภูมิใจและความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมไทยแก่นักศึกษาและบุคคลทั่วไป

ลักษณะของกิจกรรมศิลปวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมมีกิจกรรมหลายอย่าง แตกต่างกันไปในการจัดกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทยและท้องถิ่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ของชาติ เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันเข้าพรรษา ฯลฯ ตลอดจนการจัดแสดงนิทรรศการหรือกิจกรรมทางด้านนาฏศิลป์ ดนตรี การละเล่นพื้นเมือง

3. กิจกรรมการเมือง

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเมือง

3.1 เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นระบบ

3.2 เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อตนเอง และผู้อื่น

3.3 เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะเรื่องของการเลือกตั้ง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

ลักษณะกิจกรรมการเมือง

1. การเมืองภายในสถาบัน มุ่งเน้นให้นักศึกษาเข้าใจในระบบการปกครองของสถาบันและเข้าใจในองค์กรของนักศึกษา ตลอดจนเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของนักศึกษาให้ถูกต้อง

2. การเมืองระดับประเทศ มุ่งเน้นให้นักศึกษาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เข้าใจในระบบการปกครองของประเทศ

3. การเมืองระดับโลก มุ่งเน้นให้นักศึกษาเข้าใจทิศทางของการเมืองระดับโลกให้รู้เท่าทันเหตุการณ์บ้านเมืองที่เกี่ยวกับโลกภายนอกต่อไป

4. กิจกรรมวิชาการ

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมวิชาการ

- 4.1 เพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญา ให้กับนักเรียนมากขึ้น
- 4.2 เพื่อให้ให้นักศึกษาสามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
- 4.3 เพื่อพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถาบัน เป็นนักวิชาการ และนักวิชาชีพที่ดี

ลักษณะของกิจกรรมวิชาการ

ลักษณะของกิจกรรมวิชาการ เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ การติวด้านวิชาการ การเข้าค่ายภาษาต่างประเทศ การจัดค่ายวิทยาศาสตร์ การจัดค่ายคอมพิวเตอร์ การจัดค่ายศิลปะ การจัดค่ายดนตรี เป็นต้น

5. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอาสาพัฒนา

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอาสาพัฒนา

- 5.1 เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ในเรื่องของการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาสาพัฒนาชนบท อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเพื่อสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่น
- 5.2 เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามัคคี มีความรับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวมในระหว่างนิสิตร่วมสถาบันและต่างสถาบัน
- 5.3 เพื่อฝึกให้นักศึกษา เป็นผู้นำที่มีความสามารถและเป็นผู้ตามที่ดี โดยรู้จักการทำงานด้วยกันเป็นหมู่คณะ รู้จักผ่อนปรนและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลด้วยความรอบคอบ และอดทน
- 5.4 เพื่อเผยแพร่ชื่อเสียงของสถาบันราชภัฏ

ลักษณะของกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และอาสาพัฒนา

เป็นงานที่เน้นเรื่องของอาสาพัฒนาทั้งภายในสถาบัน ชุมชนรอบสถาบัน และชนบท การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างถูกวิธี การจัดส่งเสริมความรู้ สร้างภูมิคุ้มกันโรคเอดส์ สิ่งเสพติด ลักษณะของงานกิจกรรมด้านการศึกษาด้านสาธารณูปการ คมนาคม การเกษตร การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสาธารณสุข

6. กิจกรรมทางวิชาชีพ (เฉพาะสาขา)

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมทางวิชาชีพ

6.1 เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้นักศึกษาและสามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้

6.2 เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำเวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสามารถเสริมรายได้เพื่อนำมาใช้จ่าย

ลักษณะของกิจกรรมทางวิชาชีพ

เป็นกิจกรรมที่สามารถเรียนรู้โดยใช้ระยะเวลาอันสั้นและนำไปใช้ได้หลังจากได้เรียนรู้หรือเข้าร่วมโครงการ อาจจะเสริมความรู้ในสายวิชาที่กำลังศึกษาอยู่ให้เพิ่มพูนมากขึ้นเห็นชัดมากขึ้น เช่น การจัดสาริตทำอาหาร การอบรมผลิตของชำร่วย การอบรมแต่งหน้าเค้ก การอบรมทำขนมต่าง ๆ การจัดอบรมการเขียนบทความ การวิจารณ์ การฝึกอบรม การเขียนเรื่องสั้น การฝึกอบรมขับร้อง

การบริหารงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา ของสถาบันราชภัฏนั้น มีข้อบังคับของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อบังคับคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏว่าด้วยการบริหารงบประมาณและการเงินของสถาบันราชภัฏ พ.ศ. 2540 มีดังนี้

ข้อ 4. ในสถาบันแต่ละแห่งให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการบริหารงบประมาณและการเงิน” ประกอบด้วยอธิการบดีเป็นประธาน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น และกรรมการอื่นตามจำนวนที่สภาประจำสถาบันกำหนดและแต่งตั้ง

ให้อธิการบดีเสนอรายชื่อกรรมการอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และคุณสมบัติที่สภาประจำสถาบันกำหนด

ข้อ 5. คณะกรรมการบริหารงบประมาณและการเงิน มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอแนะอัตราการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต่อสภาประจำสถาบัน เพื่อออกเป็นระเบียบใช้บังคับต่อไป

(2) เสนอแนะนโยบายการใช้จ่ายเงินงบประมาณและเงินค่าบำรุงการศึกษา ต่อสภาประจำสถาบันเพื่อกำหนดเป็นแนวทางให้สถาบันปฏิบัติ

(3) กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายที่ใช้จ่ายจากเงินค่าบำรุงการศึกษาของสถาบัน อัตราค่าใช้จ่ายดังกล่าวเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาประจำสถาบันแล้วให้ใช้บังคับได้

(4) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาที่ขาดแคลน

ข้อ 6. เมื่อสภาประจำสถาบันกำหนดนโยบายการใช้จ่ายเงินตามข้อ 5 (2) แล้ว ให้แจ้งให้คณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏทราบภายในสิบห้าวัน และในกรณีที่คณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏมีมติให้ปรับปรุงแก้ไขประการใด ให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโดยเร็ว แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนการใดที่ได้ดำเนินการไปแล้วก่อนได้รับแจ้งมติของคณะกรรมการสภาสถาบันราชภัฏ

ข้อ 7. อัตราการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ให้กำหนดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมตลอดทั้งความจำเป็นในการพัฒนาสถาบัน แต่จะกำหนดให้สูงกว่าอัตราที่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเรียกเก็บไม่ได้

ให้สถาบันให้ความช่วยเหลือนักศึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการศึกษา ดังนี้

(1) สำหรับนักศึกษาที่ไม่สามารถชำระค่าใช้จ่ายเงินค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ได้เพียงบางส่วน ให้สถาบันดำเนินการและสนับสนุนให้นักศึกษาผู้นั้นกู้ยืมเงินกองทุนเพื่อการศึกษา

(2) สำหรับนักศึกษาที่ไม่สามารถชำระค่าใช้จ่ายเงินค่าบำรุงการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ได้ทั้งหมด ให้สถาบันจัดให้นักศึกษาผู้นั้นได้รับทุนการศึกษาจากสถาบันหรือจากแหล่งเงินทุนอื่น ในการนี้สถาบันอาจกำหนดเงื่อนไขให้นักศึกษาผู้นั้นต้องทำงานให้แก่สถาบันเป็นการตอบแทนก็ได้

ข้อ 8. ให้สภาประจำสถาบันกำหนดระเบียบว่าด้วยการบริหารและการจัดการเงินรายได้ การรับเงินและการเก็บรักษาเงิน การจัดทำงบประมาณรายจ่าย การก่อหนี้ผูกพันและการจ่ายเงิน ทั้งนี้ โดยไม่ขัดต่อข้อบังคับนี้

ข้อ 9. ให้เลขาธิการสภาสถาบันราชภัฏรักษาการตามข้อบังคับนี้ (สำนักงานสถาบันราชภัฏ, 2540)

ดังนั้นสถาบันราชภัฏแต่ละแห่งควรกำหนดระเบียบการบริหารงบประมาณกิจกรรมนักศึกษาโดยไม่ขัดต่อข้อบังคับดังกล่าว โดยเฉพาะการเก็บค่าธรรมเนียมกิจกรรมนักศึกษา ซึ่งได้คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวกับงบประมาณในการจัดกิจกรรมนักศึกษา มีดังนี้

ประคับ นิลพั่งา (2523) ได้สำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนกลาง พบว่า งบประมาณใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมไม่เพียงพอ และได้ให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักศึกษาในด้านการเงินไว้ว่า ควรมีคณะกรรมการตรวจสอบและรายงานผลให้อาจารย์และนักศึกษาทราบอย่างแจ่มแจ้งทุกชั้นตอน และทุกกระยะที่มีการรับจ่ายเงินส่วนกิจกรรมนักศึกษา ควรวางระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตามระเบียบของการเงิน แล้วชี้แจงให้สมาชิกของสถาบันทราบ

สามารถ คงสะอาด (2523) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคใต้ พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อปัญหาในการจัดกิจกรรม คือ ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมมีน้อยไป และความล่าช้าในการอนุมัติเบิกจ่ายเงิน เงินที่ใช้จัดกิจกรรมมีน้อย และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องความล่าช้าในการขออนุมัติเบิกจ่ายเงินนั้น ก็อาจจะทำได้โดยการปรับปรุงระบบการทำงานในด้านนี้ให้มีความคล่องตัวขึ้น เช่น มอบอำนาจการส่งจ่ายเงินให้รองฝ่ายกิจการนักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับเงินของฝ่ายกิจการไป หรือตัดชั้นตอนต่าง ๆ ที่เห็นว่า ไม่มีประโยชน์และทำให้เสียเวลาออกเสียบ้าง ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้การพิจารณาอนุมัติเบิกจ่ายเงินรวดเร็วยิ่งขึ้น

รัชณี คำแสน (2524) ได้ศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคเหนือ พบว่า คณะกรรมการนักศึกษาขาดสถานที่ อุปกรณ์ และงบประมาณเกี่ยวกับ กิจกรรมนักศึกษา นักศึกษาไม่สามารถรับค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยกล่าวถึงปัญหาที่คณะกรรมการขาดสถานที่ อุปกรณ์ และงบประมาณก็เป็นข้อจำกัดที่ทำให้การดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาขาดความสะดวกและความคล่องตัว โดยเฉพาะด้านงบประมาณมีจำกัด และรายได้จากส่วนอื่นมีน้อย อีกปัญหาหนึ่ง คือ นักศึกษาไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ทุกกิจกรรมเนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่อยู่ต่างห้องถิ่น และมีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

สุภาพรรณ ไชยเศรษฐ (2526) ได้ศึกษาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 12 สถาบัน พบว่า ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักศึกษาทุกสถาบันเฉลี่ยต่อคนประมาณ 30,344.17 บาทต่อ 1 ปีการศึกษา นักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญบริหารธุรกิจ ใช้จ่ายมากที่สุด คือ ประมาณคนละ 35,836.34 บาทต่อปี และนักศึกษาวิทยาลัยแสงธรรม ใช้จ่ายส่วนตนน้อยที่สุดประมาณคนละ 12,631.68 บาทต่อปี และพบอีกว่านักศึกษาเพศชาย ใช้จ่ายส่วนตนสูงกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษามีภูมิลำเนาเดิม ในจังหวัดอื่นมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา

ในส่วนที่เป็นค่ากิจกรรมนักศึกษาทุกสถาบัน ใช้จ่ายเฉลี่ยปีละ 249.65 บาท นักศึกษาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ใช้จ่ายมากที่สุด เฉลี่ยปีละ 507.80 บาท นักศึกษาวิทยาลัยการค้ำ ใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยที่สุด ปีละ 72.89 บาท

ธีรพงศ์ ประสงค์ลาภ (2528) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจาก 5 คณะวิชา จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างรวม 404 คน พบว่า การลำดับความสำคัญของปัญหาในการจัดกิจกรรมนักศึกษา อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่างบประมาณสำหรับจัดกิจกรรมนักศึกษาเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้เหมาะสม หาแนวทางการใช้จ่ายเงินกิจกรรมนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และหาวิธีการที่จะช่วยให้นักศึกษามีรายได้เพิ่มขึ้น โดยอาจจัดโรงฝึกงานพิเศษสำหรับงานภายนอกเพื่อให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติงานเป็นการส่งเสริมทักษะวิชาชีพและหารายได้ให้นักศึกษาด้วย ซึ่งอาจเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาได้

กอบแก้ว สิงห์ดี (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในการจัดดำเนินการเรื่องงบประมาณนั้น งบประมาณในการจัดดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาได้มาจากเงินค่าบำรุงสโมสร การหารายได้ของสโมสรนิสิตเอง ส่วนงบประมาณที่ได้จากมหาวิทยาลัยเพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้นนั้น ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยไม่ได้จัดสนับสนุนให้ ยกเว้นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยร่วมจัดดำเนินงานกับนิสิต หรือเป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดให้

พิกุล บุญประเสริฐ (2533) ได้ศึกษาพัฒนาการของกิจกรรมนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ศิษย์เก่าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิต

และสอบถามความคิดเห็นอาจารย์และนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สรุปเป็นภาพรวมเกี่ยวกับการจัดดำเนินงานกิจกรรมนิสิตด้านงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมนิสิต ได้ดังนี้ งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมนิสิต จำแนกได้เป็น 3 ประเภทคือ เงินบำรุงองค์การนิสิตที่เก็บจากนิสิตคนละ 200 บาทต่อปีการศึกษา เงินที่นิสิตหารายได้เพิ่มเติม และงบประมาณสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตามนิสิตและอาจารย์มีความเห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอกับปริมาณกิจกรรมที่ทำ

มณฑา วรรณทอง (2534) ได้วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักศึกษาโครงการการศึกษาสำหรับบุคลากรประจำการ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ พบว่า นักศึกษาเสียค่าใช้จ่ายในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายกิจกรรมนักศึกษา มีดังนี้

ค่ากิจกรรมนักศึกษา จากการวิจัยพบว่า นักศึกษา จำนวน 864 คน เสียค่ากิจกรรมนักศึกษา โดยเฉลี่ยต่อคนปีละ 367.28 บาท กล่าวคือ

นักศึกษาชายเสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนปีละ 388.91 บาท ส่วนนักศึกษาหญิงเสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนปีละ 352.90 บาท

นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาศีษะเสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนสูงสุดคือปีละ 378.13 บาท รองลงมาได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เสีย 372.19 บาท และนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศาสตร์เสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนน้อยที่สุดคือปีละ 342.70 บาท

นักศึกษาที่ทำงานรัฐวิสาหกิจเสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนสูงสุดคือปีละ 473.00 บาท รองลงมาได้แก่ นักศึกษาที่รับราชการเสีย 366.37 บาท และนักศึกษาที่ทำงานภาคเอกชนเสีย 349.32 บาท ส่วนนักศึกษาที่ประกอบอาชีพส่วนตัวเสียค่ากิจกรรมนักศึกษาโดยเฉลี่ยต่อคนน้อยที่สุดคือปีละ 330.37 บาท

นักศึกษาที่ทำงานรัฐวิสาหกิจเสียค่ากิจกรรมสูงกว่านักศึกษาที่ทำงานภาคเอกชนและนักศึกษาที่ประกอบอาชีพส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสาน บริบูรณ์างกูร (2537) ศึกษาการจัดกิจกรรมดนตรีไทยในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ ได้นำเสนอแนวทางพัฒนาการจัดกิจกรรมดนตรีไทย ในด้านงบประมาณไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารควรสนับสนุนด้านงบประมาณให้เหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนา กิจกรรมดนตรีไทย
2. ควรมีการกระจายอำนาจในการใช้งบประมาณไปยังกลุ่มผู้บริหารกิจกรรม โดยให้เบิกจ่ายตามระเบียบของทางการเงิน เพื่อความสะดวกต่อการบริหารกิจกรรมดนตรีไทย

3. ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักหาทุน เพื่อสนับสนุนงบประมาณจากบริษัท ห้างร้าน เอกชน สมาคม เพื่อสนับสนุนกิจกรรมคนตรีไทย
4. ส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมเองในหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อหาทุนนำมาพัฒนา จัดกิจกรรมต่อไป
5. ควรมีการวางแผนการใช้งบประมาณอย่างรอบคอบและเกิดประโยชน์สูงสุด
6. แนะนำส่งเสริมให้นักศึกษาได้จัดกิจกรรมที่ประหยัด และมีผู้ร่วมกิจกรรมมาก ๆ เช่น กิจกรรมด้านการแสดง เช่น กิจกรรมคนตรีเที่ยงวัน เป็นต้น

ทบวงมหาวิทยาลัย (2533) โดยคณะอนุกรรมการพัฒนากิจกรรมนิสิตนักศึกษา ได้ศึกษา ข้อมูลพื้นฐานด้านกิจกรรมนิสิตนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย รวม 40 สถาบัน แบ่งเป็นของรัฐ 17 แห่ง และเอกชน 23 แห่ง แบ่งเป็นส่วนกลาง 26 แห่ง และส่วน ภูมิภาค 14 แห่ง การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณที่ทางสถาบันได้จัดสนับสนุนทำกิจกรรมของ นิสิตนักศึกษา พบว่า โดยเฉลี่ยสถาบันของรัฐและเอกชนจะได้รับงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม งบประมาณ 6 แสนบาทต่อปีเท่ากัน

สถาบันที่อยู่ในส่วนกลางส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48) จะได้รับงบประมาณจากสถาบัน มากกว่า 1 ล้านบาท และสถาบันส่วนภูมิภาค ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48) จะได้รับงบประมาณ สนับสนุนจากสถาบันไม่เกิน 4 แสนบาท/ปี

สถาบันที่มีนักศึกษาไม่เกิน 2 พันคน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92.9) ได้รับงบประมาณ สนับสนุนจากสถาบันไม่เกิน 4 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีนิสิตนักศึกษา จำนวน 2 พัน - 4 พัน คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 75) จะได้รับงบประมาณสนับสนุน 4 แสน - 6 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีนิสิต นักศึกษา จำนวน 4 พัน - 6 พันคน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 6.7) จะได้รับงบประมาณสนับสนุน 4 แสน - 6 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีนิสิตนักศึกษา จำนวน 6 พัน - 1 หมื่นคน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50) จะ ได้ รับงบประมาณสนับสนุนมากกว่า 1 ล้านบาท/ปี

สถาบันที่มีองค์กรกิจกรรม 11 - 20 องค์กร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) จะจัดงบประมาณ สนับสนุน 4 แสน - 6 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีองค์กรกิจกรรม 21-30 องค์กร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50) จะจัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมมากกว่า 1 ล้านบาท/ปี สถาบันที่มีองค์กรกิจกรรมมากกว่า 30 องค์กร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.3) จะจัดงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมมากกว่า 1 ล้านบาท/ปี

สถาบันที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาน้อยกว่า 15 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.3) ได้รับเงิน งบประมาณไม่เกิน 4 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีอาจารย์ที่ปรึกษา 15 - 30 คน ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40)

ได้รับงบประมาณ 4 แสน – 6 แสนบาท/ปี สถาบันที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่ 31 คนขึ้นไป ส่วนใหญ่จะได้รับงบประมาณมากกว่า 1 ล้านบาท

องค์กรนักศึกษาจะได้รับงบประมาณในการจัดกิจกรรมหลายแหล่งที่สำคัญ ได้แก่ เงินค่ากิจกรรมจากนักศึกษา (ร้อยละ 74.2) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมหารายได้ขององค์กร (ร้อยละ 51.1) เงินส่งเสริมกิจกรรมจากทบวงมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 42.3) ได้จากค่าสมัครจากสมาชิก (ร้อยละ 26.3) และเงินบริจาค (ร้อยละ 20.1) คณะวิชาที่องค์กรสังกัดอยู่มีส่วนร่วมสนับสนุนบ้าง (ร้อยละ 4)

ถึงแม้จะมีแหล่งงบประมาณหลายแห่งก็ตาม จากการประมวลปัญหา ยังพบว่า งบประมาณที่ได้รับยังคงไม่เพียงพอ

สัมพันธ์ มิ่ง (2539) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การนำเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดสำหรับนิสิตนักศึกษาครู โดยวิธีวิจัยเชิงธรรมชาติ โดยการสัมภาษณ์และสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนิสิตนักศึกษาครู พบว่า การดำเนินการเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิด ในเรื่องงบประมาณด้านกิจกรรมนิสิตศึกษานั้น งบประมาณในการจัดกิจกรรมได้มาจาก

1. เงินค่าบำรุงสโมสรที่เก็บจากนิสิตนักศึกษา
2. เงินอุดหนุนจากสถาบันผลิตครู ซึ่งมาจากกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัย
3. เงินบริจาคและเงินที่คณะกรรมการนิสิตนักศึกษาหามาได้

งบประมาณที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะสนับสนุนให้การดำเนินการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถาบันผลิตครูจึงควรหาช่องทางที่จะหาเงินมาสนับสนุนให้มากขึ้น แนวทางหนึ่งคือการส่งเสริมให้นิสิตนักศึกษาหารายได้มาสนับสนุนการจัดกิจกรรมของตนเอง เช่น การจัดตั้งโรงเรียนกวดวิชา การออกร้าน การผลิตสื่อการเรียนออกจำหน่าย ฯลฯ

จากงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากยังขาดแคลนงบประมาณจัดกิจกรรม นักศึกษาบางสถาบันไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรมได้ ดังนั้นสถาบันควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดกิจกรรมนักศึกษาให้เหมาะสม และหาแนวทางการใช้จ่ายเงิน กิจกรรมนักศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

โรเบิร์ต ดี ฮัมฟรีย์ (Robert D. Humphrey, 1960) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “ความสัมพันธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียน” โดยแบ่งกิจกรรมนักศึกษาออกเป็น 12 ประเภท พบว่า นักศึกษามีความสนใจกิจกรรมนอกสถานที่มาก นักศึกษาชายชอบเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่านักศึกษาหญิง ฐานะทางเศรษฐกิจของนักศึกษามีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรม

โดเนลด์ (Elmer Donald, 1974) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ และสมาชิกสภาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนิสิตของวิทยาลัยชุมชนในรัฐเวอร์จิเนีย โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนิสิต อาจารย์ และสมาชิกสภาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนิสิต 5 ประเภท คือ การปกครองนิสิต กิจกรรมสภานิสิต กิจกรรมการพิมพ์ กิจกรรมความสนใจพิเศษ และการบริการสังคม กลุ่มตัวอย่างมาจากวิทยาลัยชุมชน 5 แห่ง เป็นนิสิตร้อยละ 10 อาจารย์ร้อยละ 25 และสมาชิกสภาวิทยาลัยทั้งหมด พบว่า คณะกรรมการที่เข้ามาเป็นผู้ปกครองนิสิตควรมาจากการเลือกตั้ง สภานิสิตควรมีรูปแบบการจัดเหมือนกันหมด กิจกรรมการพิมพ์ควรเป็นการออกหนังสือและวารสาร กิจกรรมความสนใจพิเศษจัดแตกต่างกันมากในแต่ละวิทยาลัย ส่วนกิจกรรมบริการสังคมทุกวิทยาลัยทำไม่ได้ตามความมุ่งหวังที่ตั้งไว้ สำหรับข้อเสนอแนะของผู้วิจัย คือ คณะกรรมการปกครองนิสิตควรรู้และเข้าใจบทบาทของตนมากกว่านี้ ทางวิทยาลัยควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้มาก โครงการของสภานิสิตควรได้รับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดองค์การ และกิจกรรมทุกประเภทควรเป็นไปตามความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ ส่วนกิจกรรมประเภทบริการสังคมควรมีการอบรมและให้ความรู้แก่นิสิตโดยเฉพาะ

พอล (Pavl E., 1980) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีส่วนสนับสนุนการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษาสาขาอาชีพในวิทยาลัยชุมชนรัฐอิลลินอยส์ โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 214 ชุดไปยังวิทยาลัย 9 แห่ง ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างและได้รับแบบสอบถามคืนร้อยละ 95 ผลการศึกษาพบว่า การที่นักศึกษาไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะทำงานนอกวิทยาลัย ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพราะกิจกรรมบางอย่างไม่น่าสนใจไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะมีความเชื่อว่านายจ้างยอมให้ความสำคัญต่อกิจกรรมเช่น นั้นน้อยกว่าการจ้างและความคิดเห็นของนักศึกษาทั่วไปต่อกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยดังกล่าวแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะไว้บางประการ เช่น การจัดกิจกรรมนักศึกษา ควรกำหนดปฏิทินการจัดไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมและการทำงานของนักศึกษา ควรได้รับการศึกษาและเตรียมการไว้ให้พร้อม

อำนาจ วงษ์สมิง (2531) ได้ทำการศึกษา การจัดกิจกรรมนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเปิดในประเทศนอร์เวย์ โดยศึกษาข้อมูลระบบฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รายงานประจำปี และการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษาในต่างประเทศ พบว่า องค์การนักศึกษาทางไปรษณีย์ของประเทศนอร์เวย์ ซึ่งมีชื่อย่อว่า NKI จัดตั้งขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจในระบบการเรียนการสอน และให้มีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา โดยการจัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียน รวมทั้งความสนใจด้านอื่น ๆ ของนักศึกษา กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมด้านวิชาการ ด้านสังคม หรือสิ่งที่เป็นสาระ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยลดปัญหาและลดการลาออกกลางคันของนักศึกษาได้

การดำเนินกิจกรรมเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักศึกษากับผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ที่มาประชุมปรึกษากันเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำกิจกรรมนักศึกษา และการเชิญอาจารย์หรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องมาให้คำปรึกษา

องค์การนักศึกษาในแต่ละแห่ง จะเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสนใจ ด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรมของนักศึกษาในแต่ละท้องถิ่นที่ไม่เกี่ยวกับการเมือง

โครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา แบ่งเป็นองค์การนักศึกษาท้องถิ่นและคณะกรรมการที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. องค์การนักศึกษาท้องถิ่นเป็น องค์การของนักศึกษา มีคณะกรรมการท้องถิ่นแต่ละแห่ง ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ทำหน้าที่บริหารงานซึ่งประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เภรณูญิก และกรรมการกลาง โดยจัดให้มีการประชุมอย่างน้อย 5 ครั้งต่อปี เป็นองค์การที่จัดขึ้นเพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และสมาชิกขององค์การ ได้แก่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งหมด

2. คณะกรรมการที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยกรรมการจำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย 3 คน และผู้แทนจากองค์การนักศึกษา 2 คน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่องค์การนักศึกษา เสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่นักศึกษาในการทำกิจกรรม การพิจารณางบประมาณและรายงานค่าใช้จ่าย การพิจารณาปัญหาขององค์การนักศึกษาและการให้บริการแก่นักศึกษา

ค้ำานการประชาสัมพันธ์ข่าวสารขององค์การนักศึกษาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของนักศึกษา และมหาวิทยาลัย โดยการจัดทำกรบริการแก่นักศึกษาปีละ 3 ฉบับ ซึ่งมหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด

สำหรับงบประมาณขององค์การนักศึกษาท้องถิ่นนั้น มีรายได้จากเงินที่เก็บจากสมาชิกเงินสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย และมูลนิธิของมหาวิทยาลัย ส่วนค่าใช้จ่ายขององค์การนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นค่าประชุมสามัญประจำปี และค่าประชุมคณะกรรมการบริหาร

จากงานวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของนักศึกษา ส่งผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนในด้านโครงสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร กรรมการที่ปรึกษาวิทยาลัย องค์การนักศึกษา ดังนั้น การพิจารณางบประมาณและรายรับรายจ่ายจึงเป็นการพิจารณาร่วมกันในรูปคณะกรรมการ สำหรับเงินรายได้สนับสนุนนั้น ได้มาจากเงินค่าสมัครเป็นสมาชิกและเงินอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยเป็นรายได้หลัก เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย